



ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸਿੱਖ ਬੁਲੇਟਨ

The Sikh Bulletin

A Voice of Concerned Sikhs World Wide



June-July 2005

ਹਾੜ-ਸਾਵਣ ੫੩੭ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ

editor@sikhbulletin.com

Volume 7, Number 6&7

Published by: Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc; 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762, USA Fax (916) 933-8020
Khalsa Tricentennial Foundation of N.A. Inc. is a religious tax-exempt California Corporation.

In This Issue/ਤਤਕਰਾ

Editorial	1
Gurdwara.....	4
Sikhism, A Universal World Faith.....	5
What Makes You A Sikh ?.....	9
Anand Marriage Act 1909.....	9
Answers To Questions Of A Muslim Scholar.....	11
Questions To Worthy Sikhs.....	14
Gurdwara Ban On Short Hair Marriage.....	14
Translation Scam In Delhi Gurdwara Committee..	15
Translation Of Granth Sahib Not Acceptable.....	15
Giani Sant Singh Maskeen.....	15
ਗੁਰੂ ਸਰਵਰੁ ਹਮ ਹੋਸ ਪਿਆਰੇ.....	16
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣਿਆਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਨਿਖੇਦ.....	20
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀ ਹੈ?	23
ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਨੇਹਾ.....	24
ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਧੋਖਾ.....	25
ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ-ਭੇਦੇਦਾਰ ਸਾਧ.....	28
ਸਾਧਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਹਮਲਾ.....	30
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰ.....	31
Book Page	32

Editor in Chief

Hardev Singh Shergill

Editorial Board

Avtar Singh Dhami

Gurpal Singh Khaira

Gurcharan Singh Brar

Production Associates

Amrinder Singh

Sachleen Singh

The Sikh Bulletin is distributed free around the World. All you have to do is ask. We invite offers of help in distribution in other countries.

You may make copies for free distribution.

Please give us your e-mail address to save postage.

The views expressed by the authors are their own. Please send the feedback and inputs to:

editor@sikhbulletin.com

Our Website: www.sikhbulletin.com

EDITORIAL GURDWARAS

Upon receiving the May issue of The Sikh Bulletin a friend called from clear across the country to express his dismay at the closure of Sikh Center and Gurdwara Sahib Roseville and made the comment that this is the first time he had heard of a Gurdwara closing down; normally they multiply. Yes, normally they do multiply; Sacramento area has seven. Before the year was out one Gurdwara that was started to shut us down split into two. With us out, Roseville still has two Gurdwaras paying \$13,300.00 in monthly rent (we paid no rent because the use of 7,900 square ft building was donated rent free and the donations were being used to invite those speakers, hold discussions, publish books and this Bulletin, sort of things that will not be allowed in other Gurdwaras) and doing precisely that to spread the message of Gurbani that every other Gurdwara is doing, **which is nothing**. When asked if he knew of a **single Gurdwara that preaches what is actually written in SGGS**, after a momentary reflection his answer was **no**, not to his knowledge, including one Gurdwara where he was President for one year. That explained to him what was very clear to us i.e. **any Gurdwara that tries to implement reform will self destruct**.

At Gurdwara Sahib Roseville we were the first to implement SGPC approved but Jathedars Ranjit Singh and Puran Singh disapproved Nanakshahi calendar. Jathedars do not have that kind of power or right, so we exercised our Guru given right to a Sikh and implemented the SGPC's decision on Nanakshahi Calendar.

In August 2003, after the Singh Sabha International passed a resolution, we substituted 'akalpurakh' for 'bhagauti' in our 'ardaas'. At this stage we also asked our granthi singhs to implement SGPC approved 'rehat Maryada' (inspite of its many flaws). That did not sit well with them because it affected them financially. Besides it is human nature not to unlearn. We feel comfortable with what is familiar.

This is what the rehat Maryada says about the practice of akhand paths in chapter vii article ix:

Akhand Path ... is carried on at hard times or on occasions of elation or joy ... reading must be clear and correct ... Reading too fast, so that the person listening in to it cannot follow the contents, amounts to irreverence to the Scriptures ... Whichever family or congregation undertakes the non-stop reading should carry it out itself through its members, relatives, friends, etc., all together. The number of reciters is not prescribed ... If a person himself cannot read he should listen in to the reading by some

competent reader. However, it should never be allowed to happen that the reader carries on the reading all by himself/herself and no member of the congregation or the family is listening in to the reading ... Placing a pitcher, ceremonial clarified butter fed lamp, coconut, etc. around, during the course of the uninterrupted or any other reading of Guru Granth Sahib, or reading of other Scriptural texts side by side with or in the course of such reading is contrary to the gurnat (Guru's way).

What can be clearer than this? **1.** Akhandpaths should be performed only on rare occasions. **2.** There is no provision for a string of akhandpaths, one after the other for a whole month, as Yuba City, California does before its annual event of 'display' of SGGs on a float in the manner of Hindus displaying the stone image of their favourite god or goddess (*darshan*) once a year; **3.** or simultaneous multiple akhandpaths in the same room at the same time as is being done at Baru Sahib at its school in Himachal Pardesh and at the world's most expensive Gurdwara in Southall, England where many glass faced cubbyholes to perform multiple akhandpaths are lined up on either side of the main parkash of SGGs; **4.** or reading from a pothi as the akhandpath is going on as the Nanaksarias and perhaps many deras do. Almost all of them place butter-fed lamp, coconut and pitcher of water beside the SGGs to turn it into '*amrit*' without thinking how could water be affected by the reading of SGGs when it has no effect on them. *Akhandpaths have been turned into fund raising rituals having no religious value.* Senior granthis also pull rank in scheduling their turn at reading. They prefer the time when no one would be present to listen. This way they do not have to read loud and clear or not read at all.

After the Oct. 2003 Mohali conference we urged our congregation to follow rehat Maryada, especially when it comes to akhandpaths and borrow Prof. Sahib Singh's ten volume 'SGGS DARPAN' from us to do sadharan path themselves while understanding its meaning. Our own granthis spread the rumour that we are against akhandpaths. They did the same thing when in 2004 we stopped the recitation of *Chaupai* which is part of '*triachritar*' #404 of '*Chritropakhyan*' in the so called '*Dasam Granth*'. Even Akal Takhat 'Jathedar' acknowledges that '*Chritropakhyan*' is not the bani of Guru Gobind Singh.¹ That was propagated as us having no respect for SGGs. *No Gurdwara reform is possible without first completely purging most of our current crop of granthis and kirtanias and at the same time creating institutions to prepare a fresh cadre of persons knowledgeable about the correct meaning of Gurbani.* We are supposed to have no priestly order but we do have priests and as long as present system of Gurdwara service stays in vogue we will need granthis to do '*parkash*' and '*sukhasan*'. So we might as well train them properly and make the proper understanding of Gurbani meaning mandatory for a granthi.

Not too long ago at a family wedding I was asked to thank the guests. Noticing a large number of young people born in this country present in the audience (during normal Sunday services young people are conspicuous by their absence) I chose to address them. First I made a confession that just as our parents failed us about our faith we have failed them; that there is not a single Gurdwara (including ours in Roseville) where Gurbani *parchar* is taking place; that they are fortunate to be living in a truly free society where they do not have to unquestionably follow the rituals and beliefs that are wrong but have become traditions. Then I told them about the unique simplicity and universality of the message in Guru Granth Sahib; that *Guru asks them to do three things and not do two.* Three things the Guru asks them to do are: *kirt karo, wand chhako* and *naam japo* i.e. do honest work, share the fruit of your honest labour with the less fortunate and always remember your Creator. Two things that the Guru does not want you to do are: do not consume that substance which is harmful to your body and do not do any thing that you will later regret. It was very heartening when several young people commended me for saying what I said. But later that evening at the reception I was approached by another young person who assured me not all Gurdwaras are lost cause. Their Gurdwara teaches them about Gurbani. Who says ignorance is not bliss!

Misinformation about Gurbani is a malady that afflicts us all, laymen as well as the experts. *One of the most remarkable things about our Gurus was that there was no difference in their 'kathni' and 'karni'* i.e. words and deeds. That is not the case with us or with our professional religious leaders. In the Panjabi section² Giani Jagtar Singh Jachak has extracted some quotes from Sant Singh Maskeen's last book. Any one reading this would be in complete agreement with Maskeen Ji. Yes, 95% (or even more) of the Gurdwaras are under the control of selfish political types who have no knowledge of Gurbani. Yes, 90% (or even more) derawala *sadhs* are ignorant of Gurnat. *But we know that Maskeen Ji lived a lie his entire life, his posthumous award of 'Gurnat Vidya Martand' from SGPC not withstanding.* He spent his entire life in doing katha in precisely those Gurdwaras that were managed by the 'ignorant about Gurbani political types'. Knowledgeable people did not extend to him the invitation. He spent his entire life visiting the *Thaths* of Nanaksaria Thug 'Sant Baba' Amar Singh Barundi, who is not only ignorant about Gurbani but also a congenital liar and world class con artist, even after he was personally made aware of Amar Singh's despicable conduct by his victims. For his life long support Amar Singh rewarded him and his son with green cards through his Florida thath in 2004. Any one even remotely familiar with Gurbani would know that Maskeen Ji regularly blemished it with Hindu mythihas³. He became a sworn enemy of Giani Bhag Singh¹, a rare individual with courage of his conviction.

Another person in Maskeen Ji's company is former Akal Takhat 'Jathedar' Prof. Darshan Singh Khalsa, himself brought up at that blemish on Sikhi, Nanaksar. He was there when Amar Singh arrived at Nanaksar at age 8 and perhaps present, just as Harbans Singh Jaghadhari was, when 'Sant Baba' Isher Singh expelled Amar Singh from Nanaksar for his immoral conduct. In Dec. 1996 Harbans Singh Jaghadhari joined every other kirtania in Panjab to do kirtan for Amar Singh at a 'rented' Gurdwara in Jalandhar to honour the newly installed Akal Takhat 'Jathedar' Ranjit Singh. By 2004 Prof. Darshan Singh Khalsa also threw in his towel and joined Maskeen Ji and others at Amar Singh's dera in Hays, UK to perform kirtan. Amar Singh projects himself as 13th Guru Nanak, after Nand Singh and Isher Singh. In his interview with The Spokesman Weekly, published in its monthly issue of April 2003 under the heading, "**For the good of Sikhism, politicians must be ousted from Gurdwara administration**", Prof. Darshan Singh derides both the 'pseudo claimants to Guruship' and the politicians. Yet like Maskeen he patronized both his entire life.

Non Sikhs, scholars and laymen alike, seem to have better appreciation of the treasure of Gurbani that we inherited by virtue of our birth in a Sikh household.⁴

1. *"Yes, it has the capability, (of guiding mankind) but the Sikhs have not brought out in the broad daylight, the splendid doctrines of this religion which has come into existence for the benefit of the entire mankind. This is their greatest sin and the Sikhs cannot be freed of it." Bertrand Russell.*
2. *Did you know that they believed in Democracy, freedom of speech, choice, expression, freedom of religion, pluralism, human rights, equality between men and women, equality of all people regardless of race, religion, caste, creed, status etc. 300 years before the existence of the USA?... In their holy book, there is a round earth, water is made from chemical elements, and there is even mention of the evolution process, big bang and life on other planets!*

What goes on in a typical Gurdwara setting during the religious service? We walk in, bow before the SGGS, make our offering, in many cases make an offering to the kirtani jatha or the kathakar, take *parsaad*, sit down to listen to whatever is going on at that time, even if the speaker is dead wrong in whatever he is saying and some of us know it we stay silent, stand up for ardaas, listen to the order of the day which most of us do not understand and most of the time granthis do not explain it either for lack of time or knowledge, take *parsaad*, eat Langar, chat and leave. If you know of a Gurdwara that is different than this we would like to know. That was precisely the sequence of events when a friend took an American Christian friend of his to a Gurdwara in Los Angeles some years back:

*"Many years ago a Christian friend accompanied me to Vermont Gurdwara in Los Angeles. After a hearty langer he enquired, "How do you teach religious and ethical values especially to children if the religious service consists of only singings hymns"? The question has haunted me ever since. We are now wondering why our younger generation is not following Sikh religion. Recently a Sikh college student asked, after reading the translation of Benti Chaupai from the Rehras, if Gurbani says we have no enemy and no one is stranger to us, we get along with all, then why is the guru praying for God to kill all his enemies one by one? How are we to explain daily recitation of such contradicting spurious Banis to our enquiring children?"*⁵

Talking about the function of a Gurdwara, The Encyclopaedia of Sikhism⁶ states: **The Gurdwara also serves as a community centre, a school, a guest house for pilgrims and travelers, occasionally a clinic, and a base for local charitable activities.** It is some times true, in some Gurdwaras, at some occasions, for some of these activities. As a general rule Gurdwaras shy away from non-religious activities. Bhangra and Giddha associated with Punjabi mela at Vaisakhi are generally shunned. But Gurbani says:

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭੋਟਿਐ ਪੂਰੀ ਹੋਵੈ ਜੁਗਤਿ ॥
ਹਸੰਦਿਆ ਖੇਲੰਦਿਆ ਪੈਨੰਦਿਆ ਖਾਵੰਦਿਆ ਵਿਚੇ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ ॥੨॥
ਮ: ੫ ॥ ਪੰ: ੫੨੨

O Nanak, meeting the True Guru, one comes to know the Perfect Way. While laughing, playing, dressing and eating, he is liberated. ||2||

Instead of multiple Gurdwaras a well equipped Sikh Center that looks after both the religious as well as cultural needs of the community would be more efficient use of resources and serve our younger generation better.

Like us, the Mormon Church also does not have a priestly class. But unlike us, they have a strong missionary training program for its members. *"Every Wednesday, more than 200 young people arrive, bid goodbye to their parents, and settle in for four to eleven weeks. They are taught how to speak to a stranger about faith and salvation and to do it in any of 47 languages before they are sent for two years to locations far from their homes. This is the Missionary Training Center of the Mormon Church, an efficient religious engine that has helped propel the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints into a global faith, 10.4 million strong". (New York Times).*

We too have missionary training centers but none outside of India. They produce only Panjabi speaking missionaries who cannot communicate with our young people. News is circulating on the internet about a new 'Sant Baba' on the Canadian scene. **'Sant' Ranjit Singh Dhadriwala** has caused traffic jams and over flow crowds in Toronto, Calgary and Vancouver. We are told that during a three day

program at one Gurdwara, the Gurdwara's take was \$90,000.00. What would be the 'Sant's' take? ***When are we going to learn a better way to spend our community's resources? Would we live to see that day?***

Hardev Singh Shergill

1. ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਧੋਖਾ p25

2. ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਨੇਹਾ p24

3 Giani Sant Singh Maskeen 15

4. Sikhism, a Universal World Faith p.5

5. SB March 2004 Guest Editorial by Gurpal Singh Khaira

6. p.4

GURDWARA

[From The Encyclopaedia of Sikhism]

GURDWARA, lit. the Guru's portal or the Guru's abode, is the name given to a Sikh place of worship. The common translation of the term as temple is not satisfactory for, their faith possessing no sacrificial symbolism, Sikhs have neither idols nor altars in their holy places. They have no sacraments and no priestly order. The essential feature of a *gurdwara* is the presiding presence in it of Sikh Scripture, the Guru Granth Sahib. Ending the line of personal Gurus, Guru Gobind Singh, Nanak X, had installed the sacred volume in 1708 as his eternal successor. The Holy Book has since been the Guru for the Sikhs and it must reign over all Sikh places of worship where religious ceremony focusses around it. The basic condition for a Sikh place to be so known is the installation in it of the Guru Granth Sahib. Every Sikh place by that token is the house of the Guru. Hence the name Gurdwara (*gur+dwara*= the guru's door).

A second characteristic of a *gurdwara* is its being a public place open to all devotees to pray individually or to assemble in congregation. Its external distinguishing mark is the Nishan Sahib or the Sikh flag, saffron or blue in colour, that flies day and night atop the building, or, more often, separately close to it. In early Sikhism, the place used for congregational prayers was called *dharamsala*, the abode of *dharma*, from the modern usage which generally limits the term to a resting place. According to the janam Sakhis, Guru Nanak wherever he went, called upon his followers to establish *dharamsalas* and congregate in them to repeat God's Name, and to recite His praise. He himself established one at Kartarpur on the bank of the river Ravi where he settled down at the end of his extensive preaching tours. "I have set up a *dharamsal* of truth," sang Guru Arjan (1563-1606). "I seek the Sikhs of the Guru (to congregate therein) so that I may serve them and bow at their feet" (GG, 73). In the time of Guru Hargobind (1595-1644), *dharamsals* began to be called *gurdwaras*.

The change of nomenclature was significant. Guru Arjan had compiled in 1604 a Book, *pothi* or *granth* (later Guru Granth Sahib) of holy hymns. Besides his own, he had included in it the compositions of his four spiritual predecessors and of

some of the Indian saints and sufis. "The *pothi* is the abode of the Divine," said he (GG, 1226). This first copy of the Granth he installed in the central Sikh shrine, the Harimandar, at Amritsar. Copies of the Granth began to be piously transcribed. The devotees carried them on their heads for installation in their respective *dharamsals*. Reverently, the Book was called the Granth Sahib and was treated as a sacred embodiment of the Gurus' revealed utterances. The *dharamsal* where Granth Sahib was kept came to be called *gurdwara*. The designation became universal after the guruship passed to the holy Book, although the central shrine at Amritsar continued to be called Harimandar or Darbar Sahib.

During the second half of the eighteenth century and after, as the Sikhs acquired territory, *gurdwaras* sprang up in most of the Sikh habitations and on sites connected with the lives of the Gurus and with events in Sikh history. Most of the historical *gurdwaras* were endowed by the ruling chiefs and nobility intentioned philanthropy, however, in many cases led to the rise of hereditary priesthood, which was brought to an end through a sustained agitation culminating in securing from the Punjab Legislative Council legislation called the Sikh Gurdwaras Act, 1925, providing for the management of the major historical Sikh shrines by a body known as the Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee elected through adult franchise under government auspices. This kind of democratic control is a unique ecclesiastical feature. Most of the shrines not covered by the Gurdwaras Act are administered by committees chosen by local *sangats*. ***Men and women of good standing in the Sikh community may be elected to the gurdwara committee and anyone, male or female, may become president.*** As Sikhism has no priesthood, the Shiromani Gurdwara Parbandhak Committee provides guidance to the community in religious matters.

The main function of the *Gurdwara* is to provide Sikhs with a meeting-place for worship. This mainly consists of listening to the words of the Guru Granth Sahib, singing them to musical accompaniment and hearing them expounded in *katha*, or lectures and sermons. ***The Gurdwara also serves as a community centre, a school, a guest house for pilgrims and travellers, occasionally a clinic, and a base for local charitable activities.*** Apart from morning and evening services, the *gurdwaras* hold special congregations to mark important anniversaries on the Sikh calendar. They become scenes of much eclat and festivity when celebrations in honour of the birth anniversaries of the Gurus and of the Khalsa take place. The aspect of Sikhism most closely associated with the *gurdwara*, other than worship, is the institution of Guru ka Langar or free community kitchen which encourages commensality. *Seva* or voluntary service in Guru ka Langar is considered by Sikhs a pious duty.

The Gurdwara and its hospitality are open to non-Sikhs as well as to members of the faith. The Sikh *rahit maryada* or code of conduct, however, contains certain rules pertaining to them. For example, no one should enter the *gurdwara* premises with one's shoes on or with head uncovered. Other rules in the *rahit Maryada* concern the conduct of religious service and reverence due to the Guru Granth Sahib. **Rules also prohibit discrimination in the sangat on the basis of religion, caste, sex or social position, and the observation of idolatrous and superstitious practices.**

Unlike the places of worship in some other religious systems, *gurdwara* buildings do not have to conform to any set architectural design. The only established requirement is the installation of the Guru Granth Sahib, under a canopy or in a canopied seat, usually on a platform higher than the floor on which the devotees sit, and a tall Sikh pennant atop the building. Lately, more and more *gurdwaras* have been having buildings imitating more or less the Harimandar pattern, a mixture of Indo-Persian architecture. Most of them have square halls, stand on a higher plinth, have entrances on all four sides, and have square or octagonal domed sanctums usually in the middle. During recent decades, to meet the requirements of larger gatherings, bigger and better ventilated assembly halls with the sanctum at one end have become accepted style. The location of the sanctum, more often than not, is such as to allow space for circumambulation. Sometimes, to augment the space, verandahs are built to skirt the hall. Popular model for the dome is the ribbed lotus topped by an ornamental pinnacle. Arched copings, kiosks and solid domelets are used for exterior decorations. For functions other than purely religious, a *Gurdwara* complex must provide, in the same or adjacent compound, for Guru ka Langar and accommodation for pilgrims.

SIKHISM, A UNIVERSAL WORLD FAITH

[The following is from a hand out prepared by Amarjit Singh
<punjab301@hotmail.com> ED.]

In this hand out I have taken some of the stories of people who have embraced Sikhism. My reason for doing this is to inspire our own people as we know nothing of our own religion and all we want to do is drink and smoke and sleep around and stab our so called friends in the back. That is no life at all.

Western Writers' thinking about Sikhism and Gurbani:

1) **Miss Pearl S. Buck**, a noble laureate, while giving her comments on the English Translation of Guru Granth Sahib, wrote, "I have studied the scripture of great religions, but I do not find elsewhere the same power of appeal to the heart and mind as I find here in these volumes. They are compact in spite of their length and are a revelation of the vast reaches of the human heart varying from the most noble concept of God to the recognition and indeed the insistence upon the practical

needs of the human body. There is something strangely modern about these scriptures and this puzzled me. Perhaps this sense of unity is the source of power I find in these volumes. ***They speak to the people of any religion or of none. They speak for the human heart and the searching mind.***"

2) **H. L. Bradshaw**, a well known professor, after thoroughly studying the philosophy of Sikhism observed that ***Sikhism is a universal world faith***, a message for all men. This is amply demonstrated in the writings of the Gurus. Sikhs must cease to think of their faith as "just another good religion" and must begin to think in terms of Sikhism as being the religion for this new age. The religion preached by Guru Nanak is the faith of New Age. It completely supplants and fulfils all the former dispensations of older religions. Books must be written proving this. ***The other religions also contain the truth, but Sikhism contains the fullness of truth.*** Bradshaw also says that Guru Granth Sahib of all the world religions alone states that there are innumerable worlds and universes other than our own. The previous scriptures were all concerned only with this world and its spiritual counterpart. To imply that they spoke of other worlds as does the Guru Granth Sahib is to stretch their obvious meaning out of context. The Sikh religion is truly the answer to the problems of modern man. Archer very rightly commented that, "The religion of the Adi Granth is a universal and practical religion...Due to ancient prejudice of the Sikhs it could not spread in the world. The world today needs its message of peace and love."

3) **Dorothy Field** writes: Pure Sikhism is far above dependence on Hindu ritual and is capable of a distinct position as a world religion as long as Sikhs maintain their distinctiveness. The religion is also one which should appeal to the occidental mind. It is essentially a practical religion. If judges from the pragmatically standpoint - a favourite in some quarters - it would rank almost **FIRST IN THE WORLD** (Emphasis by the author). Of no other religion can it be said that it has made a nation in so short a time. Field further observed: The religion of Sikhs is one of the most interesting at present existing in India, possibly indeed in the whole world. A reading of the Granth strongly suggests that Sikhism should be regarded as a new and separate world religion rather than a reformed sect of Hinduism.

4) **Arnold Toynbee**, a historian who has done much work in comparing cultures writes: Mankind's religious future may be obscure, yet one thing can be foreseen. The living higher religions are going to influence each other more than ever before, in the days of increasing communications between all parts of the world and branches of the human race. In this coming religious debate, the Sikh religious debate, the Sikh religion and its scriptures, the Adi Granth, will have something special of value to say to the rest of the world. In other words, it is not only Sikhs who see that Sikhism unlike most other religions is a philosophy which

has validity for all cultures but non-Sikh writers also endorse this view.

5) **Dr.W.O.Cole**, Chairman Consultant, Religious Education Projects, U.K. has written half dozen books on Sikhism. In 1985, he visited India where communal disturbances had created a virtual turmoil and thousands of people had been killed. He gave a message to Punjabis (through them to the whole of humanity): Remember the tenets of Guru Nanak, his concepts of oneness of God and Universal Brotherhood of man. If any community holds the key to the national integration of India, it is the Sikhs all the way. After a key note lecture by him on the "Mission and Message of Guru Nanak" he was asked what drew him to the study of Sikhism. He replied, "Theologically, I can not answer this question. You may call it the purpose of God. But to be more specific, the unique concept of Universality and the system of Langar (free community meal) in Sikhism are the two features that attracted me to the study of Sikhism. Langar is the exclusive feature of Sikhism and found nowhere else in the world. *Sikhism is the only religion which welcomes each and everyone to the Langar without any discrimination of caste, creed, colour or sex.*"

6) **Bertrand Russell** is the man who destroyed Christianity (same applies to Islam and Judaism) and exposed its absurdities; but even this great man got stuck when it came to Sikhism! In fact he gave up and said "that if some lucky men survive the onslaught of the third world war of atomic and hydrogen bombs, then the Sikh religion will be the only means of guiding them. Russell was asked that he was talking about the third world war, but isn't this religion capable of guiding mankind before the third world war? In reply, Russell said, "Yes, it has the capability, *but the Sikhs have not brought out in the broad daylight, the splendid doctrines of this religion which has come into existence for the benefit of the entire mankind. This is their greatest sin and the Sikhs cannot be freed of it.*"

7) The opinion of some Hindu mystics also need to be quoted to know their experiences with Sikh faith. **Swami Nitya Nand** (expired at the age of 135 years) writes in his books "Gur Gian": I, in the company of my Guru, Brahma Nand Ji went to Mathra...while on pilgrimage tour, we reached Punjab and there "We met Swami Satya Nand Udasi. He explained the philosophy and religious practices of Nanak in such way that Swami Brahma Nand Ji enjoyed a mystic lore. During the visit to Golden Temple, Amritsar, his soul was so much affected that he became a devotee of the Guru. After spending some time in the Punjab, he went to Hardwar. Though he was hail and hearty, one day I saw tears in his eyes. I asked the reason for that. He replied, I sifted sand the whole of my life. The truth was in the house of Guru Nanak. I will have to take one more birth in that house, only then will I attain Kalyan." After saying that, the soul left his body. Swami Nitya Nand also wrote of his own experience: I also constantly meditate on WaheGuru revealed by Guru Nanak. I practiced Yoga Asanas under the guidance of Yogis and did

that for many years. The bliss and peace that I enjoy now had never been attained earlier.

Why Sikhism? By Jaswinder Singh

Sikhism is a modern, scientific, and practical religious way of life. It advocates active life of a GRAHSTI (House-Holder) life in a classless and casteless society. My focus was to highlight how Sikhs living in a western society have to deal with problematic issues, where certain western values don't blend with Sikh religious principles. I also brought up the point that I was "lucky" to know of the Sikh religion, which helped guide my decisions, but unfortunately many of today's young grow up ignorant to what Sikhism is. Below I have listed *11 points* why I think Sikhism is the best religion in the world, and what it has to offer to Sikhs and to the world, and *why Sikhs should not abandon their faith, but strive harder to understand it, learn about it, and they will realize once they do, that it is worth keeping, holding on to, prizing in our hearts and souls.*

- **Sikhism does not look down upon people** who follow other religions as "inferior, non-believer, etc". That is one reason why you don't see Sikh Missionaries actively pursuing conversion.
- **Sikhism is a religion of Equality.** Equality between Men and Women and also stressing "universal equality" amongst all human beings, which many other religions do not have.
- **Sikhism is modern way of life;** it doesn't subject people to valueless rituals. A few examples being the caste system, bathing in holy rivers, facing a certain direction for a prayer, slaughtering animals in the name of God, circumcision. (NOTE: I'm talking of Sikhism, not cultural practices. which at times are not up to date with the teachings of the religion, as can be seen in all religions.)
- **Sikhism, is a religion of worship of One God.** A God that has no 'chosen people' a God compassionate to all, God not bonded to a "single religion", God to be found and realized by all, God that is not pleased with ritualistic behavior, a God that is only pleased by "ANYONE" who with true devotion LOVES HIM, yes a God for all the UNIVERSE. Not of Jews, Sikhs, Hindus, Muslims, etc... God himself spoke to Guru Nanak Dev Ji, the founder of Sikhism, on the "Day of Revelation", when Guru Nanak Dev Ji was called to God's presence and given his directives to preach to this world. **Guru Nanak Dev Ji described God in the following verse known as the Mool Mantra:** The very first verse written in the Guru Granth Sahib Ji (the Sikh Scripture) and found at many other places before other hymns in the Guru Granth Sahib Ji,

Ik Onkar (God is one)
 Sat Nam (His name is true)
 Kartaa Purakh (He is the Creator)
 Nirbhau (He is without fear)
 Nirvair (he is inimical to none)
 Akal-murat (He never dies)
 Ajooni (He is beyond births and deaths)
 Saibhang (He is self illuminated)
 Gurprasaad (He is realized by the kindness of the True Guru)
 And Guru Nanak Dev Ji said that God is always true:
 Aad sach (He is true in the beginning before anything
 existed)
 Jugaad sach (He was true when the ages commenced and
 has ever been True)
 Hai bhi sach (He is also True now)
 Nanak hosi bhi sach (Satguru) Nanak (says that) he will
 be certainly True in the future.)

- **Sikhism stresses that God judges all people as to their actions in this world.** It does not matter what religion he practices, or was born to. Hence the theory of Karma is also a part of Sikh religion. The ultimate reward in Sikhism is to be freed from the PAINS of "births and deaths" that Humans undergo. Reflect for a few minutes, and think of how much do we as people suffer in life? We suffer a tremendous amount! The older you are, the more you will know of it. Unlike other religions, which offer a heavenly paradise, where one is rewarded with Virgins (only for the males as one scripture has it) and rivers of wine (which ironically is not sanctioned for one to drink here on this earth), Sikhism rewards people with the concept of becoming "one with God". Where the soul is immersed back into the Godly soul, like a raindrop is immersed into the ocean and hence find everlasting bliss. This is for both male and female. No sexism is in the scripture. I challenge all to have a look for themselves, and they will be happily surprised that a religion born 500 years ago has accepted the equality of sexes as well as people, which not even today's western society has, nor any other religion has. This is just one reason why I adore the Sikh religion. Men and Women are equal in all respect. In Sikhism, Men and Women are able to carry out prayer rights. There is no priest class, unlike other religions, which is controlled only by men. Hence again women are equal partners in Sikhism.
- **Sikhism is an intellectual way of life.** Sikhs are told very strongly, explicitly, to seek knowledge within the Guru Granth Sahib Ji. Knowledge is the 'key' to enlightenment. One must understand the Guru's written words in the Sri Guru Granth Sahib, in order to help them transcend this worldly ocean and reach the higher spiritual goals given to Human

kind by God. The challenge of being a Sikh is truly a hard one. The majority of the world of today have not the courage in them, nor the will power, nor the willingness to spend time to pursue this "intellectual" and "spiritual" journey and achieve that ultimate state of eternal bliss. People not wanting to face this challenge, since it is a difficult one, a long one, is the reason why they are unaware of the greatness of their Sikh religion. They continue to play in this world (metaphorically speaking) in the pursuit of trying to find happiness, yet never the way Guru guides us on how to achieve it in the Guru Granth Sahib Ji. Happiness (Bliss) can not be bought with riches, etc. Happiness is a state of mind. Bliss is the state of being one with our mind, soul, and heart. One can only find it by being able to control (cleansing) the mind, which Sikhism stresses one to do, with God's Naam (Name). Then only will one achieve true lasting happiness (bliss) within ourselves. I challenge the readers to spend some time, to read up on the lives of Sikh Gurus, read the Sikh scripture, along with the other religions with open mind, and Sikhism will pass as the most objective, logical, equal, humanitarian religion. A good place to start is Sandeep Singh's WWW home page. The Sikhism Home Page: <http://www.sikhs.org/>

- **Sikhism is a religion which builds character.** It tells its followers to be "hard workers" to earn their daily bread. To share with others, as well as to remember the Lord in their heart. Hence within Sikhism there is compassion towards all of humanity, a fact of social reform.
- Sikhism is the only religion that allows all people, of any caste, color, creed, religion to come to "ANY"! of their holy places, without restriction and be given equal respect in all matters. They are served in the Gurdwara (Sikhs holy temple) and in the kitchen with the same dignity as if they were Sikhs. They are allowed to participate in Singing Hymns, read Guru Granth Sahib Ji. A very good example that comes to mind is that of Bhai Chaman Lal even though he is a Hindu. He sings Gurbani hymns all over in Gurdwaras and tells wonderful stories of the Gurus. Sikhs respect him and give him equal dignity. I personally love his singing and his stories. He is more of a Sikh than I am. *Hence one does not have to even change religion, to follow Sikh practices and sing the Glories of God using Sikh scripture and that truly is the greatness of Sikhism.*
- **Sikhism allows one to follow the path to enlightenment, at their own speed.** This comes with their own understanding and awareness of the message in the Guru Granth Sahib Ji and how

much effort they have given to incorporate it in their lives. It allows people to interpret the Guru Granth Sahib for themselves and with increasing awareness and understanding, the person will gain greater knowledge of the "divine" words of the Gurus, who were in direct communication with God and wrote what God told them in the Sri Guru Granth Sahib Ji.

- **Sikhism is the only religion where the Scripture is written by the prophet of the religion** who was in divine communication with God, out of all the otherworldly religions whose scriptures were written much later by other people.
- **Sikhism is truly a religion that has broken down barriers between religions**, to show the world that, "anyone" can reach God by immersing themselves in His love. That is why Hindu and Muslim saints' divine hymns from God are also recorded in Guru Granth Sahib Ji. Sikh Gurus are not only honoring the achievement of these Saints throughout time, but are sending a message to the world. *Sikhism is not the property of those who are born in Punjab or to Sikh families. It is a religion for all of humanity, men and women. Let us not forget the entire universe.*

Atheist Society Writes About Sikhism. By John Smith

Dear Ali, please help us. We were very impressed with your website and agreed that religion in general is no longer needed; we can all be humanistic and live in peace and harmony. We are in the process of making a website which will hopefully help to destroy the religious doctrines which divide humanity. We were doing great with knocking out Christianity, Judaism, Islam, Hinduism, Baha'i, even Buddhism *but we have gotten very stuck with Sikhism*. This religion is (to put it nicely) "a big pain in the ass" (Please pardon the language) We have only found one site which tries (very poorly) to argue that even this religion is not needed, but the argument is irrational and very unscientific unlike the very rational arguments you use.

When we read the following from your website, we found what you said to be amazingly interesting: "Doubt Everything Find Your Own Light." "Last Words Dear friend, if you look for meaning in life, don't look for it in religions; don't go from one cult to another or from one guru to the next. You can expend all your life or look for eternity and will find nothing but disappointment and disillusionment. Look instead in service to humanity. You will find "meaning" in your love for other human beings. *You can experience God when you help someone who needs your help.* The only truth that counts is the love that we have for each other. This is absolute and real. The rest is mirage, fancies of human imagination and fallacies of our own making." By Ali Sina. Why is this interesting? Because we found this religion of Sikhism to be in agreement with you!

This is why we have a problem. *We tried to look at their holy text (Adi Granth) but didn't find the usual absurdities we found in the other religious books. In fact it's refreshingly inspiring and very good!?* Maybe you can have some better luck.

We tried to visit a couple of websites and got more of a shock. *Did you know that they believed in Democracy, freedom of speech, choice, expression, freedom of religion, pluralism, human rights, equality between men and women, equality of all people regardless of race, religion, caste, creed, status etc. 300 years before the existence of the USA?* Theirs is the only religion which says in their religious scriptures that women are equal in every respect to men. They even had women soldiers leading armies into battle against "you know who" (The usual suspects - Muslims!) Their history is a proud one; they fought in both World Wars. Even Hitler praised them for their bravery and Aryan heritage! Dear Ali, this religion is hard for us to try and criticize but you are an expert and may find some faults overlooked by us. *In their holy book, there is a round earth, water is made from chemical elements, and there is even mention of the evolution process, big bang and life on other planets!* This is pretty crazy and amazing stuff, who would have thought that these New York taxi drivers (There are lots of Sikh taxi drivers in NY) would have such an amazing faith? We read up some information of what **Bertrand Russell** had to say about Sikhism, this is the man who destroyed Christianity (same applies to Islam and Judaism) and exposed its absurdities, but even this great man got stuck when it came to Sikhism! In fact he gave up and said *"that if some lucky men survive the onslaught of the third world war of atomic and hydrogen bombs, then the Sikh religion will be the only means of guiding them.* Russell was asked that he was talking about the third world war, but isn't this religion capable of guiding mankind before the third world war? In reply, *Russell said, "Yes, it has the capability, but the Sikhs have not brought out in the broad daylight, the splendid doctrines of this religion which has come into existence for the benefit of the entire mankind. This is their greatest sin and the Sikhs cannot be freed of it."*

Please bear in mind that Bertrand Russell was a great philosopher and free thinker. We have been trying for weeks now to find a way to fairly and rationally criticize and find fault with this religion but have failed. We even found out that there are many people converting to this religion in the USA and Europe as well as Russia (Mostly well educated and affluent white people). We tried to find some of their literature and see what kind of claims they make, but unfortunately they have no missionary material as they do not have missionaries! People become Sikh by learning usually by chance or by coming into contact with them. They are currently the 5th biggest religion in the world and

growing quite fast in the west and Russia. Please help us as we are stuck. To give you an example of what they are all about we found the following websites: <http://www.sikhnet.com> (This is a pretty good site and helpful) <http://www.hope.at/sikhism> (This site is very easy to follow, check it out, they have a Woman's section and a Martyrs' section. It looks like that you are not the only one trying to expose the falseness of Islam. Sikhs scholar did it hundreds of years ago and got killed for it! <http://www.sikhs.org> (This is the site that was on CNN when Sikhs in the USA were mistaken for Arabs and Middle Easterners and were attacked by mindless morons)

Please help us out; we can't make our website about religion being the cause of war and disharmony when we have this one and only religion which makes a hell of a lot of sense! (I thought Atheism had all the answers but were kind of stuck now.) We look forward to hearing from you, we respect your great views and want to promote them to everyone, thank you for your time, take care.

WHAT MAKES YOU A SIKH?

Let me try and approach this question in a slightly different manner than is usually done. There are of course definitions of a Sikh in the Reht Maryada, in the 1925 Gurdwara legislation and in the legislation setting up the Delhi Sikh Gurdwara Management Committee. But what they all have in common is that they do not talk about the relation between a Sikh and Vahiguru, Parmatma, or by whatever other name you know God.

We know that Sikh means pupil, or one under training. Not so many know that Khalsa is derived from a Farsi word for lands directly under the rule of the emperor. This means in our case that a Khalsa is a person who puts herself / himself directly under the command of God.

But what does Guru Granth Sahib have to say? Guru Granth Sahib does use words like Sikh and khalsa, but does not use these as describing people of a particular sect or religion. Guru Granth Sahib does not teach a religion in the western meaning of that word, it teaches a dharm, a way of life.

So what is expected from those that follow this dharm? A follower of the Sikh dharm recognises only the One as the Mother and Father of all, and has to work on getting as close to the One as is possible for a human being. This is done by remembering the One at all times, by seeing the presence of the One, the All Pervading, the All Powerful, in all and everything. This attitude goes hand in hand with honesty, with compassion, with respect, with defending the defenceless and fighting against injustice.

Most of us will know the often quoted three Sikh qualities: honest work, sharing with others and remembrance of

Vahiguru. They point to the two sides of 'simran' or remembering: play a positive role in society, and have a real relationship with God.

When I grew up I went to a Christian school, and on Sunday went with my friends to the Sunday school. I was quite a pious little boy, but later lost my faith in spite of meeting some really good, Godly Christians, whom I still admire.

The truth is that none of them managed to point me on the way to God, on the way where God is not just a theoretical concept, but where She / He can be experienced. Now I do not have to 'believe' in God, I have met with God, I know that She / He is. This I think is the essential part of being a Sikh or a Khalsa (with or without capital letters). Meeting God, having darshan, living with God 24 hours a day, that is what being a Sikh or a Khalsa is all about. Why is it that so many people who look like Sikhs do not really understand this concept?

The man in blue.

harjindersinghkhalsa@yahoo.co.uk

ANAND MARRIAGE ACT, 1909 --- WAY BEHIND TIMES A PROPOSAL FOR AMENDMENT

-Hirdey Pal Singh*

The marriage ceremony performed according to the Sikh rites is called Anad Karaj. The word Anand literally means 'pleasure' or 'rejoicing' and is synonymous with the Persian word Shaadi (marriage)¹. This marriage ceremony has been in vogue among the Sikhs since the time of Guru Amar Das (1552). The Laavan or the four marriage hymns were composed by Guru Ram Das². The practice went out of currency during the times of the Maharaja Ranjit Singh and was revived as a part of the religious reforms carried out by the Nirankari movement and furthered by the Singh Sabha³.

The Anand Marriage Act was passed by the Imperial Legislative Council in 1909 in spite of great opposition. The Anand Marriage Bill was originally introduced in the Council by Tikka Ripudaman Singh of Nabha in 1908. The Bill had been drafted by a committee of the Chief Khalsa Diwan. Mass meetings were held all over Punjab and various Sikh Organisations sent telegrams and petitions by thousands demanding the passage of the Bill. In 1909, Sunder Singh Majithia replaced Tikka Ripudaman Singh as the member of the Imperial Council and moved the Bill on Friday, 10 September, 1909. The Anand Marriage Act was enacted on 22 October, 1909⁴.

The preamble to the Anand Marriage Act, 1909 gives its purpose as, "This form of marriage has long been practised among the Sikhs but there are good reasons to believe that in the absence of validating enactment, doubts may be thrown upon it and Sikhs may have to face great difficulties in future and incur heavy expenses on suits instituted in the Civil Courts". The concern presented in the statement of the

objects and reasons was based on the experience of the Sikhs being addressed as 'illegal children' simply because their marriage ceremony was not recognized by the Hindus⁵. However, in the present, the Anand Marriage Act, 1909, though addressing this aspect, has fallen short of its intended objective of reducing the difficulties of the Sikhs and the relevance of the Act is itself doubtful.

The first shortcoming of the Act, which is quite noticeable, is the absence of any provision for the registration of the marriages performed under the Anand Marriage Act, 1909. The Act is a brief piece of legislation containing only five sections. The purpose of the Anand Marriage Act at the time of legislation was only to validate the marriages performed with the Sikh ceremonies. By contrast, the Indian Christian Marriage Act, 1872, the Parsi Marriage Act, 1936 and the Hindu Marriage Act, 1955, all contain provisions for the registration of the marriages performed under those Acts. ***The marriages performed under the Anand Marriage Act are registered under the Hindu Marriage Act, 1955***, or the Special Marriages Act, 1954. Registering a Sikh marriage under the Act titled as the Hindu Marriage Act is deemed by a majority of the Sikhs to be hurting to their religious sentiments and to their personal dignity. This is evident from the following news item:

The 100-year-old marriage Act for Sikhs, the Anand Karj Marriage Act which was later repealed (sic) was discussed during the in-camera meeting between Giani Joginder Singh Vedanti, Jathedar Akal Takht and Mr Tarlochan Singh, Chairman, National Commission for Minorities (NCM) during latter's visit here.... Both Jathedar Vedanti and Mr Mann told Mr Tarlochan Singh that Sikh girls and boys, especially from abroad, have been objecting to get their marriages registered under the Hindu Marriage Act⁶.

On the other hand, the registration process under the Special Marriage Act, 1954, is comparatively cumbersome and discriminatory. For example, Section 15(d) of the Special Marriage Act puts a condition that the parties be at least 21 years at the time of registration of the marriage whereas the marriageable age in India for females is 18 years only. So, if a Sikh female marries at the age of 18 years under the Anand Marriage Act, 1909, her marriage cannot be registered under the Special Marriage Act for another 3 years. Further, whereas no notice is required under the Hindu marriage Act for registration of a validly performed marriage, the registration process under the Special Marriage Act requires a public notice of thirty days. This is per se discriminatory. Thus, under the present circumstances, the pragmatic approach for registration of the marriages performed under the Anand Marriage Act is to get them registered under the Hindu Marriage Act. This causes a confusion regarding the religious identity of the Sikhs. Col. Amrik Singh (retd.) observes that the Anand Marriage Act 1909 seems to have

quietly lost its legal significance without it even being noticed by the Sikhs and now all marriages performed by Sikhs are registered as Hindu marriages⁷.

Keeping in view such grievances of the Sikhs, and the basic objectives as enshrined in the Preamble of the Constitution of India, especially those declaring the values of freedom to worship, thought, fraternity and dignity, it is imperative that the provisions for the registration of marriages performed under the Anand Marriage Act be introduced in the said Act itself. The main grouse of the communities other than Hindus is with the title of the Hindu Marriage Act. Even those Sikh intellectuals who believe that the Hindu Marriage Act is in consonance with the Sikh ethos seriously debate the propriety of its title. S. Kashmir Singh points out that the only irritant is the title of the Act which gives the impression that all those governed by it are Hindus even though, according to him, the provisions in the Act are sufficiently clear to allay such suspicions and apprehensions. He holds:

The contents of the Act show that it has not been correctly named. It requires a serious effort on the part of the legislature to mingle it with SMA and apply it to all the Indians taking a concrete step towards the Uniform Civil Code⁸.

The second major reason for the Anand Marriage Act being of limited applicability is the exemption of marriages between a Sikh and a non-Sikh from the purview of the Act. Section 3(a) of the Anand Marriage Act states, "Nothing in this Act shall apply to- (a) any marriage between persons not professing the Sikh religion..." By contrast the Hindu Marriage Act has a much wider applicability. Section 7 of the Hindu Marriage Act provides: A Hindu marriage may be solemnized in accordance with the customary rites and ceremonies of either party thereto. Thus, whereas a marriage between a Sikh and a non-Sikh performed by the religious rites of Anand Karj is perfectly valid under the Hindu Marriage Act, the same is out of the purview of the Anand Marriage Act, 1909. This makes the Anand Marriage Act redundant in all such cases. People have found a novel way out of this situation. Bachittar Singh Giani, describing such a method, a circuitous one though, writes:

Many cases have come to notice that the bridegroom being a Sikh and the bride a Hindu, parents of the couple agreed to solemnise the marriage first in the presence of Holy Aad Guru Granth Sahib reciting the four lavans, and on the next occasion according to Hindu rites. The solemnisation of marriage in such a manner can have effect both ways⁹.

In order to bring the Anand Marriage Act at par with the Hindu Marriage Act in terms of its applicability, the Anand Marriage Act should be amended to incorporate provisions regarding validation of the Marriage between a Sikh and a

non-Sikh, so that even in such cases the marriages performed by the rites of Anand Karj may be validated and registered under the Anand Marriage Act, 1909, when the provision for registration is introduced in the Act.

S. Gurdev Singh, a retired IAS officer, highlighting the emotional uneasiness of the Sikhs at the lack of a separate personal law, writes:

The Muslim Personal laws based on the Holy Quran and the statutory enactments such as the Muslim Personal Law (Shariat) Application Act, 1937, the Dissolution of Muslim Marriage Act, 1939, and the Muslim Women's (Protection of Right of Divorce) Act, 1986 govern the family relationships of Muslims. The Christians are administered by the Indian Christian Marriages Act, 1872 and the Indian Divorce Act, 1869 with respect to matters like marriage, divorce. The Parsis, numbering hardly one lakh in India, have separate law relating to family equations, viz., the Parsi Marriage and Divorce Act, 1936. The vibrantly egalitarian Sikhs are subjected to various Hindu Laws governing succession, marriage, etc., etc., and are described Hindus through legislative ingenuity. All this cannot be savoury to the Sikhs...¹⁰

With the adoption of the two abovementioned amendments, relating to registration and scope, in the Anand Marriage Act, two major grievances of the Sikhs with the Act would be removed. However, it is desirable that the Anand Marriage Act be enlarged from its present brief version to become a full-fledged marriage code as the Hindu Marriage Act, the Parsi Marriage Act and the Christian Marriage Act are. Alternatively, the title of the Hindu Laws - the laws relating marriage, succession, guardianship, adoption etc. which are applicable to the Buddhists, Jains and Sikhs also - should be changed to give these Acts more apt titles acceptable to all the communities covered therein, keeping in view the diversity of the Indian culture and the spirit of the Indian Constitution.

* B.A. (Hons.), LL.M. (Delhi), Advocate, Punjab and Haryana High Court, Chandigarh, # 767A, Sector 7B, Chandigarh. Ph.: 0172-310 5338; Email: hirdeypal@hotmail.com

1. Sarfraz Khawaja, Dr., *Sikhs of the Punjab 1900-1925: A Study of Confrontation and Political Mobilization* (Islamabad: Modern Book Depot, 1985), p.94.
2. Anand Karaj, (New Delhi: Delhi Sikh Gurdwara Management Committee), p.7.
3. K.S. Talwar, *The Encyclopaedia of Sikhism*, 2nd ed., Ed. Harbans Singh (Patiala: Punjabi University, Patiala, 1995), Vol. 1, p.126.
4. Ibid.
5. Sarfraz Khawaja, op. cit., p.96.
6. Varinder Walia, "Move on Anand Karj Act: Punjab MPs meeting today," *The Tribune*, Thursday, March 6, 2003, Chandigarh, India.
7. "Ceremonies of Bliss: Anand Karaj & Birth of a Child, - A Review by Col. Amrik Singh (Retd.)," *Abstract of Sikh Studies*, July-Sept 1997, p.67.

8. "Sikhs and Personal Law," *On Sikh Personal Law*, Ed. Kharak Singh (Chandigarh: Institute of Sikh Studies, 1998), p.59.
9. "Implications of Hindu Law Vis-à-vis Sikh Identity," *On Sikh Personal Law*, Ed. Kharak Singh (Chandigarh: Institute of Sikh Studies, 1998), p.42.
10. "Sikh Personal Law Distorted: Rectification Needed," *On Sikh Personal Law*, Ed. Kharak Singh (Chandigarh: Institute of Sikh Studies, 1998), p.51.

ANSWERS TO QUESTIONS OF A MUSLIM SCHOLAR

[These questions were asked by an Iranian scholar and have been conveyed by S. Saheb Singh Patwalia of Tehran on the Internet. Answers are by Kirpal Singh, USA.]

Date: Vaisakh 21, 537 NS (Nanakshahi)

Q1. *We have heard Sikhs are Hindus. Is it true?*

Ans 1: No, it is not true that Sikhs are Hindus.

To understand this answer, what one needs to do is to understand first, as to what is Hinduism? Despite the fact that it is very difficult to precisely describe as to what Hinduism is, given below are its major pillars.

- 1) Concept of Avtarvadh: i.e. God takes birth from time to time whenever the level of tyranny on the earth becomes unbearable.
- 2) Concept of polytheism i.e. existence of multi god-heads; reaching a count of even 330,000,000.
- 3) Concept of trinity i.e. existence of Lord Brahma as the Creator, Lord Vishnu as Provider, & Lord Shiva as the Destroyer.
- 4) Idol worship i.e. God can be set up as an image.
- 5) Chatur-Varan - The Caste system, meaning human beings are born unequal as Brahmins, Kashatryas, Vayshias, & Shudras.
- 6) Chatur-Ashram - Four stages of Life: Renunciation being the last.
- 7) Sanctity of Sanskrit Language as Dev-Bhasha, the language of gods.
- 8) Mazes of mechanical rituals prescribed for different activities of life.
- 9) Advocacy of a life of Brahmacharya (Celibacy), Yogi (renunciation), Jangam (Staying naked) etc.
- 10) Sacredness of the cow.

Sikh Philosophy advocates that none of the above pillars have any connection with a life of spirituality. Therefore, basically a Sikh has no faith in any of the pillars upon which the Hindu faith is based. Hence a Sikh is not a Hindu.

Q2. *Guru Gobind Singh did not want to create any religion but to protect Hindus from Mugal forces he made army called Khalsa. Is it true?*

Ans 2: Please note that the founder of the Sikh faith is Guru Nanak Sahib and not Guru Gobind Singh Jee. Therefore, the question of Guru Gobind Singh Jee starting a new religion does not arise. All that Guru Gobind Singh Jee did was to preach what Guru Nanak Sahib taught. Khalsa is the

sachiaraa of Guru Nanak Sahib's concept. Who basically, is the truthful human being referred to in the very first stanza of Guru Nanak Sahib's Jap Jee listed on the very first page of Guru Granth Sahib. This is a person who, in the process of defending truth is willing to sacrifice everything of his/her, fighting the forces of tyranny while defending the weak. For him/her it does not matter who the weak is. It can be a Hindu, a Muslim, a Christian, a Sikh or what ever. It just so happened that at the times of Guru Gobind Singh Jee, Hindus were the helpless slaves, terrorized by their tyrannical Mughal masters. Therefore the dutiful task for the Khalsa was to stand up against the tyrants.

Q3. *One of the Hindu writes has written that Sikhs are same as Hindus the way they treat SGGS and pay respect ritually is same way as Hindus do. So they are same. Is it true?*

ANS 3: In his misconception our Hindu brother can write whatever he wants. However the fact of the matter is that Sikhs bow in front of Sri Guru Granth Sahib (SGGS) to pay their respect to the Word (*Shabad*) of spiritual wisdom that is contained in SGGS, and not to its paper or ink. The spiritual wisdom of Guru Granth Sahib being the ultimate Word, carrying SGGS on one's head is the minimum act of respect that a Sikh can express. Guru Granth Sahib is not an Idol. When read, it speaks directly to one's heart, providing priceless words of spiritual wisdom.

Q4. *Why there are less emphasis on Guru Har Rai Ji and Guru Har Krishan Ji? (What he meant was gurburabs, janam Sakhis, examples for learners etc.)*

ANS 4: Guru Har Rai Jee, and Guru Harkrishan Jee are the 7th and 8th representative Gurus of the Sikhs who propagated the message of Guru Nanak Sahib. They are considered absolutely at par with rest of the Gurus. It is not true that their Gurburabs are not celebrated, or examples from their life are not brought to the listeners for inspiration. Guru Har Rai Jee's scolding of his son for misrepresentation of the Gurubani in discussions with Aurangzeb, and Guru Harkrishan Jee's sacrifice of his life by serving the sick are the most popular discourses in the Gurdwara Sahibs.

Q5. *Was Guru Nanak Saheb pre nominated as prophet or was he just a genius scholar and was made guru by people?*

ANS 5: Bestowed with the ultimate wisdom of spirituality, Guru Nanak Sahib in his humbleness, always claimed himself to be a low bard of the Almighty (Houn Dhaddee Kaa Neech Jaat sgggs 468), while leaving the egotistic ignorance of tall claims of being demi-gods or prophets to others (Hore uttam Jaat Sadaaaa-inday sgggs 468). He was a born Guru not by the proclamation of some soothsayers, but recognized by the people for the words of Truth which he spoke. Regarding the God's words coming through him, he himself says (Jaisee Main Aaway Khasam Kee Bane, Taisrhaa Kareen gian way Laalo. sgggs 722).

Q6. *How did Guru Nanak proclaim himself a messenger of Waheguru? By showing his karamat as per references in janam Sakhis; if yes then you Sikhs say karamat is sin to a sikh?*

ANS 6: What Guru Nanak Sahib proclaimed himself to be has been answered in Answer # 5.

Regarding him performing any miracles (*karamat*), he did not do anything that could be considered as against any of the laws of nature. The biggest miracle that Guru Nanak has performed is to provide humanity with the ultimate gift, the word of God contained in Guru Granth Sahib. These are the words which are capable of resurrecting any spiritually dead person back to Life (sookay kaasat haryaa. sgggs 10). If any of the Janam Sakhis (stories) that happen to proclaim any of the miracles attached to Guru Sahib's name, but are said to have happened against the laws of nature, then any belief in any such Sakhi is a sin for the Sikh as any such stories should be to any person of a truthful conscious. As per Sikhism, nobody is outside of the pale of God's Hukam (Hukmay ander sabh ko, bahir hukam naa koi. Sggs 1), the Laws of Nature and nothing can happen out side of it.

Q7. *Does Sikhism believe that Khalsa is last religion and no more (prophets) would come again for protecting people at this present age of crime and insecurity?*

ANS 7: In God's infinite creation, there is no such thing as the last prophet or the last religion.

Q8. *Can Sikhs eat cow meat?*

ANS 8: There is no prohibition of eating meat in Sikhism, including cow meat. The only prohibition is to not to eat Kuthaa, the Halaal meat that the Muslims eat. The reason for this prohibition is not because there is anything wrong with the Islamic style meat except it being ritualistic. But rather due to the kind of tyrannical image that it had acquired in India, during the tyrannical rule of the Islamic Mughals.

This prohibition is to stay mindful about the historic fact under which the Muslim rulers forced Kuthaa, the Halaal Meat, upon the helpless masses of India while in the process of their forcible conversion into Islam. This is how the Halaal meat had become a sign of slavery. For a Sikh no slavery of any kind is acceptable. Therefore the prohibition, with a reminder; lest we forget.

Q9. *Does Sikhism believe in hell and heaven?*

ANS 9: No, Sikhism does not believe in any place out there known as heaven, with the earthly kind of comforts like air conditioned bungalows, with free flow of wine, women, meats, and slaves etc, or a hell with drums of burning oils. For a Sikh separation from the Almighty (loss of contact with one's conscious, the sense of justice, truth and fair play) is hell, while being one with God (having an attachment with Truth, and resulting bliss) is heaven.

Therefore in Sikhism there is no longing for heaven or fear of hell. All one prays for is love for God.

Q10. *Do Sikhs believe in judgment day when all dead become alive and are judged for their deeds?*

ANS 10: NO, Sikhs do not believe in the day of Judgment when all the dead will come alive. However they do believe that one's deeds good/bad do play a part in bringing one near or getting pushed away from godliness, hence God. (Kami aapo aapnee, kay narhaiy, kay door. sggs 8).

Q11. *What is the philosophy behind keeping hairs? Do hairs ascend iman(faith).*

ANS 11: A Sikh's Identity (of uncut Hair and Turban) is his/her public declaration of a choice of following the Sikh path of moral living, that advocates: To not to use tobacco, or any other intoxicants, to not to commit adultery, and, to not to accept any kind of slavery. Furthermore, with a Sikh Identity, a Sikh declares openly that he/she will help the weak with all the power and ability at his/her command. The intact internal faith (iman) of a Sikh is that is represented by his/her intact hair. Therefore, intact hair by them-selves, do not ascend intact iman.

Q12. *Is sggs a poetry written by genius spirituals or allah's words?*

ANS 12: See answer# 5.

Q13. *Hindus believe in reincarnation and if Sikhs do believe then is it not same belief of Hindus?*

ANS 13: Every religion worth its name believes in the existence of soul or conscious. And, all religions believe that the soul comes from somewhere at birth and goes somewhere after death. The difference in opinions comes in the answers to the questions, where does it come from and where does it go?

On the issue of Souls the religions of the Middle Eastern Origin (Judaism, Christianity, & Islam) believe that; a) except humans no other living beings have a soul; b) the souls come into human body at birth and at death they go into a suspended kind of mode till the day of Judgment; c) on the day of judgment they will be judged in front of God with their respective prophets sitting by God's side; d) then, as per the judgment, the good ones will be sent to heaven while the bad ones will be thrown into hell; e) the day of Judgment hasn't come yet. Therefore, according to this concept, some of the souls must have been sitting in the suspended mode for the last 2000 - 4000 years waiting for the Day of Judgment, while the others have been waiting for the last 1400 years.

On the other hand the religions of the East believe that: a) every living being has a soul; b) at the time of birth, where the soul comes from, and after death where the soul goes, nobody has any control over it; c) therefore depending upon God's Hukam (the laws of nature) souls can be sent

anywhere, from humans to other living beings and vice versa; d) there is no mass scale day of judgment on which every one is going to be judged en mass; e) therefore, like everything else in nature, the judgment (reactions) to one's individual actions is also an ongoing phenomenon, that does not wait for any accumulation of souls before deciding their future course.

Sikhism, even though a religion of the East, as a rule is not much bothered by the state of the soul before birth or after death. Because there is not much that anybody can do about one's soul, as long as it is separated from the body. Therefore, the major emphasis in Sikhism is to cease the right opportunity, while the soul is still with the body.

According to Sikhism, the human life is a golden opportunity to find the Creator and become one with Him. (Bha-ee prapatt Manukh dahuria, Gobind milan Kee eh teree Baria. sggs 12) Therefore, the thing to do is to not to blow this golden opportunity. Because, in case of missing this golden opportunity, nobody knows, as to when is the next golden opportunity going to come one's way? Could it be, after the Middle Eastern Time Scale of thousands of years of suspended kind of mode of separation? Or, the Eastern Time Scale of wandering around in 8.4 million kinds of different lives, hopping from one form of life to the other? No matter which Time Scale one happens to pick, the consequences of wasting this life away in pursuit of frivolous things look pretty serious.

Q14. *Who is right koran or sggs (talking about life after death)?*

ANS 14: Without the acquiring of righteous wisdom and then translating it into righteous actions, the final results of the ritualistic following of both, the Koran as well as SGGS, are disastrous. What is needed is right actions, and less drama. Regarding the information about issues like life and life after death one needs to compare both to decide for one's own self as to what seems to make more sense.

Q15. *Who was first human as per Sikhism?*

ANS 15: Nobody knows. And in one's spiritual development this piece of information is of no consequence. All tall claims by some that they know as to who was the first human, is nothing but a concoction of fairy tales of empty boastings.

Q16. *SGGS ji asks jeev that all human beings are one and same then yo u don't eat kutha?*

ANS 16: Eating or not eating of Kuthaa (the Halaal Meat) has nothing to do with the oneness of all human beings. The reason for not eating Kuthaa is to not to forget the Islamic Masters' tyranny in which this meat was thrust upon the helpless people of India in the name of Islam. .

Q17. *How joonis are justified? One becomes horse and other human being.*

ANS 17: See Answer # 13.

Q18. *One becomes human being because of good deeds then why human beings are not good in deeds? (talking about criminals)*

ANS 18: There is no such contention anywhere in SGGS according to which one becomes a human being because of good deeds.

Q19. Sikhs w/o amritsanchar is guru ka sikh or no ???as sikhism is khalsa only.

ANS 19 Any man or woman, who believes in the teachings of Guru Nanak and adopts them as the guiding principles of his/her life, is a Sikh (student) of the Guru. Now, some of us openly want everyone to know about our choice of being the Guru's Sikh, while some of us don't. Those of us, who are proud to be the Guru's Sikh, make ourselves identifiable by adopting the Guru's image of unshorn hair and turban, while others don't.

Furthermore, some of us go a step further by taking a public oath about our commitment to the Guru's teachings which is done by taking '*Khanday Dee Pahul*'. Those who take this public oath and live by it are known as the Khalsa. Thus all of the non-recognizable, the recognizable, and the Khalsas are Guru's Sikhs but with varying degree of commitment to his teachings.

Q20. *If Sikhs do not believe in idol worship then why I saw your Guru pictures at Sikh homes and gurudawaras?*

ANS 20: No Gurdwara Sahib should have any pictures of the Guru sahibans, because, in the future it has the potential of converting the two-dimensional pictures of the Gurus into three-dimensional idols for idol worship. However, for a home, if one has the understanding of not worshiping the pictures and has the awareness that none of the pictures being real, are nothing more than imaginations of some artists, then it may not be considered that objectionable.

QUESTIONS TO WORTHY SIKHS

Charnjit Singh Bal

The philosophers, theologians, scholars, journalists, academia and intelligentsia are the conscience and voice of a nation, community, society and religion, etc. Why majority of these worthy members of the Sikh Panth are mute about: -

Editors, publishers, promoters and propagators of misleading literature such as Dasam Granth and Gurbilas that are replete with Eroticism, Avatar-ism, Ritualism, Wizardry, Mythology, Idolatry, etcetera and stigmatize venerated Sikh Gurus as marijuana (Bhung) junkies?

Bhai Joginder Singh Vedanti along with Dr. Amajit Singh edited Gurbilas Patshahi 6 and got it published by S. G. P. C. in 1996 AD and arbitrarily exonerated alleged rapist Sadh Dhanwant Singh of Pallian, Dist. Nawanshehar? Akali Dal was formed as a defensive wing of Gurdwara reform movement on 14th Dec. 1920 to combat onslaught of Arya Samaj radicals including Daya Nand and Christian missionaries on Sikhism; but has now evolved into a national political party in India and a provincial ruling party in Punjab, meddling in Sikh religious affairs? Contrary to the fundamental concepts and doctrines of Sikhism where Piri (Gur-Meryada) takes precedence over Miri (opportunistic polity) their roles have been reversed?

Appointment as Akal Takht Jathedar and Harmandir Sahib Head Granthi of Bhai Puran Singh who was fined Rs.100 in 1980 for claiming payments for performing two simultaneous Paths (at two places at the same time) while he was resident Granthi at Tarn Taaran?

Cultism and sectarianism perpetrated by the spurious Sikh gurus, Sants, Babas and Sadhs and those Singh Sahibs and Jathedars who fraternize with these Anti-Sikhism elements?

GURDWARA BAN ON SHORT-HAIR MARRIAGE

Jamshedpur, March 13, 2005: Parvinder Bhatia

Buoyed by the success of the ban imposed on jeans-clad women from entering the Gurdwara premises, the Central Gurdwara Prabandhak Committee (CGPC) here has decided to ban Sikhs with trimmed hair from getting married at gurdwaras. According to CGPC officials, the step has been taken to uphold the religious customs of the community. They said the decision was taken after consulting senior members of the community. CGPC has written to the heads of 23 Gurdwara prabandhak committees in the city to implement the decision.

It has also warned the committees of strict action if they were found flouting the orders. "The holy books have some directives on hair in our religion but it is sad that people, especially the youths, are shaving their beards and heads and disowning the sacred beliefs. It is essential to create awareness among them," said Sardar Shailendar Singh, a senior official of the CGPC.

Members, men or women, with trimmed hair will not be allowed to perform "Anand Kharaj" (a religious marriage ceremony) on the Gurdwara premises. Senior CGPC vice-president Harbhajan Singh said the decision would work as a pressure tactic on youths so that they will learn to respect their hair. "Hair is the identity of a Sikh but it is sad that trimming of hair has become a sort of fashion among youths. We have to make them realise the importance of our beliefs. The ban will also serve an eye opener for parents,"

he said. Singh, who is also the president of Sonari Gurdwara Prabandhak Committee, said the Gurdwaras have already started implementing the decision.

However, the decision taken by the central body is set to snowball into a controversy as some members have started voicing their protest. "The decision is unjustified. At a time when other religions are becoming liberal, how can the religious heads of our community be so rigid? We would protest the decision," said Avatar Singh Nagi, a resident of Baridih. However, Sardar Shailendra Singh, president of CGPC, said only a small section of people are protesting the decision and they are ready to face any type of challenge.

TRANSLATION SCAM IN DELHI GURDWARA COMMITTEE

Varinder Walia and Pawan Kumar

Amritsar, March 13, 2005

"I can't understand or read Punjabi ... It was the grace of the Almighty which made me accomplish the gigantic task of translating Guru Granth Sahib into different languages".

These are excerpts of video clips taken during a sting operation, which exposed the biggest ever 'translation scam' of the Delhi Sikh Gurdwara Management Committee (DSGMC) spanning over four decades.

This is for the first time that spy cameras were used by certain Sikh organisations to expose the DSGMC. The translation/transliteration done by Mr Vemaraju Bhanu Murti, a Telugu-speaking person, and assigned by the DSGMC, had glaring discrepancies. The translation and publication of Gurbani involved a huge budget, which seem to have gone waste.

The sting operation was carried out by the Delhi-based Global United Research and Service Institute of Knowledge for Humanity (GURSIKH) along with the Naujwan Khalsa Phulwari (NKP). These organisations have urged Akal Takht to get the matter investigated and take stern action against the guilty. However, Mr Parmjit Singh Sarna, President, DSGMC, has said that he had withdrawn the work from Mr Murti. He said the DSGMC would constitute an inquiry committee to take action against those who were involved in assigning the translation task to a non-Punjabi-speaking person.

Dr Sukhpreet Singh Udhoke, vice-president of GURSIKH, and Mr Avtar Singh of the NKP at a press conference here today alleged large-scale misuse of golar funds in getting Guru Granth Sahib translated into Telugu and 17 other languages. They alleged misappropriation worth lakhs in connivance with DSGMC members. They alleged that Mr Murti was honoured with siropa and described as 'panth vidvan'. They alleged that during the translation, the meaning of certain stanzas of Gurbani was distorted.

Dr Sukhpreet Singh said from 1962 to 1999 only Sukhmani Sahib and Japuji Sahib was translated and that too only in Telugu, but surprisingly after 1999 till 2002 the same person was able to translate Guru Granth Sahib into 17 languages in a short span. Mr Avtar Singh alleged that during the translation of Guru Granth Sahib, maryada was not observed. He requested the Jathedar Akal Takht to immediately ban and stop the publishing of the translations.

TRANSLATION OF GRANTH SAHIB NOT ACCEPTABLE:

Bibi Jagir Kaur

Sarbjit Dhaliwal, Tribune News Service, Chandigarh, February 9, 2005
The SGPC today opened a new front against the organisations and individuals engaged in the translation of Guru Granth Sahib in other languages such as Telugu, Urdu, Kannad, Tamil and Hindi.

Giving a clear warning in this regard to the organisations and individuals concerned, the president of the SGPC, Bibi Jagir Kaur, said that certain organisations were engaged in the translation of Guru Granth Sahib. "It was not acceptable and nothing should be done in this regard without the SGPC's permission", she added. Books could be published about the meaning of Gurbani in Guru Granth Sahib, its significance and message.

"Guru Granth Sahib could not be translated or published in its original form in any other language nor the 'Parkash' of the translated work could be held anywhere", she added. After the meeting of the executive committee of the SGPC, she said that strict action would be taken against those resorting to the translation of the holy Granth.

GIANI SANT SINGH MASKEEN

Pritpal Singh Bindra, Ontario, Canada' [pritpalbindra@rogers.com]

In a few Sikh Forums there have been a number of postings commenting on the sudden demise of Giani Sant Singh Maskeen. Most of those paid honourable tributes whereas some expressed discontent, too, which were criticised. Mrs. A. Singh of Canada wrote, "As a person in the public eye, one cannot just grant him blanket immunity by virtue of death, if praises can be heaped so can criticism. It is idle, malicious, mal-intentioned criticism that one should keep away from. Without constructive criticism no one would ever learn."

I have great regard for Maskeen Jee. No doubt he was bestowed with a gift of gab. His frequent references to the Persian and Sanskrit sources were quite impressive. But his knowledge of history was confined to the history books written heavily under the influence of Brahminical criteria. Not only him but also almost all of our Kathawachiks are heavily influenced by the superfluous stories in these books

which are quite contrary to the Gurmat philosophy. Unless and until concerted efforts are put in to evolve an authentic narration of the circumstances prevailing at the time, we cannot blame these narrators.

But we are a divided nation. Recently a group of historians under the direction of SGPC brought out first volume of four "authentic" 'Sikh History'. Instead of giving the points, which needed looking into, one S. Manjit Singh has come heavily on the compilers (Spokesman, Chandigarh Nov. 2004 issue) Instead of criticising the compilers, I would have expected the writer to go through the book and point out what facts are erroneous and what should have been there according to his research

Listening to Maskeen Jee in the audience was quite different to talking to him in person. In private or public conversation, he would never like to hear contradicting views, may those be supported authentically.

ਗੁਰੂ ਸਰਵਰ ਹਮ ਹੰਸ ਪਿਆਰੇ

ਪ੍ਰੋ: ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗਾ

ਗਿਆਨ ਦੇ ਚਾਨਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਜੂਨ ਭੋਗ ਕੇ (ਖਾਇਆ ਮੈਲੁ ਵਧਾਇਆ, ਪੈਥੈ ਘਰ ਕੀ ਹਾਣਿ ॥ ਬਕਿ ਬਕਿ ਬਾਦੁ ਚਲਾਇਆ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਬਿਖੁ ਜਾਣਿ ॥ (1331) ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਖਰ ਜੋਗ ਮਾਅਰਕੇ ਮਾਰਨੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ, ਖਾਣਾ, ਪੀਣਾ, ਪੈਨਣਾ ਤੇ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਣਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਸ਼ੂ ਇਤਨਾ ਗੰਦ ਨਹੀਂ ਖਿਲਾਰਦਾ, ਜਿਤਨਾ ਮਨੁੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਖਿਲਾਰਦਾ ਹੈ। ਗੰਦਗੀ ਕੂੜਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਬਾਨ ਦਾ, ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ, ਧੋਖਾ ਫਰੋਬ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ। ਸਦੀਆਂ ਪਿਛੋਂ ਕੁਦਰਤ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪੈਗੰਬਰ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਘਲਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਰੋਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ, ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਮੁਜੱਸਮੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਖ "ਮੂਰਖ ਮੁਗਧ" ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਉਣਾ ਮਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ, ਜੋ ਲਾਸਾਨੀ ਪੂਰਨੇ ਪਾਏ, ਜੋ ਨਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਹੀ ਕੀਤੀ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਿਰਤਮ ਪੁਜਾ ਵੱਲੋਂ ਹੋਤ ਕੇ, ਇਕ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣਾਇਆ, ਕਾਇਰਤਾ ਭਰਿਆ ਨਰਕੀ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਵਾਲਿਆਂ " (ਸ਼ੁਕਰ ਸੁਆਨ ਗਰਧਬ ਮੰਜਾਰਾ ॥ ਪਸ਼ੂ ਮਲੇਛ ਨੀਚ ਚੰਡਾਲਾ ॥ ਗੁਰ ਤੇ ਮੁਹੁ ਫੇਰੇ ਤਿਨ ਜੋਨਿ ਭਵਾਈਐ॥ ਬੰਧਨਿ ਬਾਧਿਆ ਆਈਐ ਜਾਈਐ ॥" (832) ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ, "ਜਿਨ ਮਾਣਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ" ਵਰਗਾ ਅਤਿ ਬਿਖੜਾ ਪਰ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ, ਪਰ ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ, "ਕਾਂ ਚਿੱਟੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਹੰਸ ਬਣ ਗਏ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਿੰਗਲੇ (ਕੋਹੜੀ) ਦਾ ਰੋਗ ਹੱਟਿਆ, ਤੰਦੁਰਸਤ ਬਣਿਆ" ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਕਸੌਟੀ ਤੇ, ਸੱਚ ਝੂਠ ਦੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੱਚ ਦਾ ਸੂਰਜ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ, ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਗਿਆਨ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਕੋਨੇ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਜਹਾਨ ਦੇ ਪਾਏ ਬੰਧਨ, ਵਹਿਮ ਭਰਮ, ਨਰਕ ਸੁਰਗ, ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੂਪੀ ਤੰਗ ਰਾਹੀਂ ਪਰਖਦੇ ਉਡਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੇ ਪਲਣ ਵਾਲੇ "ਪਰਜੀਵੀ", ਧਰਮ ਦਾ ਚੋਲਾ ਪਹਿਨੀ ਬੈਠੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ, ਆਪਣੇ ਹਲਵੇ ਮੰਡੇ ਨੂੰ ਛੋੜੀ ਕੀਤੇ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਗ ਦੇਦੇ? ਇਹਨਾਂ ਵਿਹਲੜ ਲੁੱਟੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾੜਾਂ ਨੇ, ਕਲਪਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ, "ਕਲਰੁ ਖੇਤੁ ਲੈ ਕੂੜੁ ਜਮਾਇਆ, ਸਭ ਕੂੜੇ ਕੇ ਖਲਵਾਰੇ" (981) ਮਹਾਂਵਾਕ ਮੁਤਾਬਕ, ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ, ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ, ਬੜੀ ਨਿਲੱਜਤਾ ਨਾਲ, ਇਹਨਾਂ ਮੁਫਤ ਖੋਰਿਆਂ ਨੇ ਝੂਠ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ। ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਾਗਰ ਨੂੰ (ਗੁਰਬਾਣੀ) ਧੂਫਾਂ ਧੁਖਾ, ਟੱਲੀਆਂ ਵਜਾ ਚਿਮਟੇ ਢੋਲਕੀਆਂ ਖੜਕਾ, ਜੋਤਾਂ ਜਗਾ,

ਭੋਗ ਲਗਵਾ ਕੇ ਹੁਬਹੂ ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਨਿਆਈ ਪੁਜਾ ਜੋਗਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਆਮ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਤੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ (ਸਭ ਤੋਂ ਨਖਿੱਧ) ਤੇ ਕਲਪਤ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਬੱਜਰ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ, ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਹੋਈ, ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਥਾ ਆਰੰਭ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਜਿਸ ਗੰਦਗੀ ਭਰੀ ਖਾਈ ਵਿੱਚੋਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਸੀ, ਇਹਨਾਂ ਪੰਥ ਦੇਖੀ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ, ਮੁੜ ਉਸੇ ਗੰਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਨਾਮੀ ਗੁਰਦਵਾਰੇ, ਇਹਨਾਂ ਪੰਥ ਦੇਖੀ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਰੋਧੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਕੱਢਵੇਂ ਅੱਡੇ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੇ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੋਣ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ, ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਗਜ਼ਬ ਦੇਖੋ, ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦੁਸ਼ਟ ਕਰਮ, ਵੱਡੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਵੱਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਜੱਥੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਰਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚੋਂ "ਕਾਲੇ ਕਾਂ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲੇ" ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਛੱਪੜੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਸੀਤਾ ਬਣਵਾਸ ਸਮੇਂ ਆਏ ਦਾ ਕੁਫਰ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਇੱਕ ਨੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸਾਰੇ ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਭੀ ਲਿਖ ਧਰਿਆ। ਫਿਰ ਪੱਟੀ ਦੇ ਰਾਜੇ (ਪੱਟੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ) ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਲੜਕੀਆਂ ਜੁਆਨ ਹੋਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਪੁੱਛਿਆ--"ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹੋ?" ਵੱਡੀਆਂ ਛੇ ਲੜਕੀਆਂ ਆਖਿਆ, ਪਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ। ਛੋਟੀ ਨੇ ਗਲਤ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, 'ਅਖੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਖਾ ਰਹੀ ਹਾਂ।' ਰਾਜਾ ਸਖਤ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਝੱਟਪੱਟ ਇੱਕ ਕੋਹੜੀ (ਪਿੰਗਲਾ) ਲੜਕਾ ਲੱਭ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਸ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। "ਵੇਖਾਂ ਹੁਣ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਕਿਵੇਂ ਖਾਵੇਗੀ? ਹੈਂ! ਹਨੇਰ ਸਾਈਂ ਦਾ ॥ ਇੱਕ ਮਾਸੂਮ ਲੜਕੀ ਵੱਲੋਂ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਤੋਂ, ਕਰੋਧ ਵਿੱਚ ਭਰ ਕੇ, ਐਡੀ ਭਿਆਨਕ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ? ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਖੈਰ! ਲੜਕਾ ਟੁਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਲੜਕੀ ਰਜਨੀ ਨੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਟੋਕਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ, ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ, ਤੇ ਭੀਖ ਮੰਗ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲੱਗੀ। ਰਾਜੇ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸੁੰਦਰ ਜਵਾਨ, ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਲਫੰਗਿਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗੁੰਡਿਆਂ, ਉਹਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਨਾਂ ਕੀਤਾ? ਫਿਰ ਉਹ ਟੁਰਦੀ ਹੋਈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਤਦੋਂ ਚੱਕ ਰਾਮਦਾਸ) ਛੱਪੜੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਪਿੰਗਲੇ ਵਾਲੀ ਟੋਕਰੀ ਰੱਖ ਕੇ, ਖੁਦ ਰੋਟੀ ਮੰਗਣ ਚਲੀ ਗਈ। ਪਿੰਗਲੇ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਛੱਪੜੀ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਕਾਂ ਚੁੱਭੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਸਫੈਦ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਬਾਈਂ ਹੰਸ ਬਣ ਕੇ ਉਡਦੇ ਗਏ ਭੀ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਗਲਾ ਚਿਤਦਾ ਹੋਇਆ, ਛੱਪੜੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡਿੱਗਾ। ਬਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ, ਤੁਰੰਤ ਸਰੀਰ ਕੁੰਦਨ (ਸੋਨਾ) ਵਰਗਾ ਬਣ ਗਿਆ ਤੰਦੁਰਤ। ਪੂਰੀ ਡੀਲ ਡੌਲ ਵਾਲਾ ਸੁਣੱਖਾ ਨੌਜਵਾਨ। ਰਜਨੀ ਨੂੰ ਟੋਕਰੀ ਲਾਗੇ ਬੈਠਾ ਮਿਲਿਆ। ਰਜਨੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਮੇਰਾ ਪਤੀ (ਪਿੰਗਲਾ) ਕਿਥੇ ਹੈ? "ਤੇਰਾ ਪਤੀ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ, ਇਸ ਛੱਪੜੀ ਵਿੱਚੋਂ, ਕਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਭੀ ਚੁੱਭੀ ਮਾਰ ਲਈ, ਤੇ ਨੌਬਰ ਨੌਂ ਤੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਹਾਂ"। ਨਹੀਂ! ਤੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈਂ, ਰਜਨੀ ਕੜਕੀ। ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗੂਠਾ, ਹਾਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ, ਅੱਖ ਦੇ ਫੇਰ ਵਿੱਚ ਤੰਦੁਰਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਜਨੀ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਅਸੀਰਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਸਰੋਵਰ ਬਣਵਾਇਆ। ਕੋਹੜੇ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਤਦੋਂ ਤੋਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਕੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ,

ਗਲਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ- “ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਤਿਵਾਦੀ ਜਿਤੁ ਨਾਤੈ ਕਉਆ ਹੰਸੁ ਹੋਰੈ।” ਇਸ ਗੁਰੂ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਜਬਾਨ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਿਵੇਂ ਆਖੇ? ਦਾਸ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੁਬਿਧਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਰਹਿਮਤ ਕਰਕੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅਰਥਾਂ ਸਮੇਤ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। “ਕਾਂ, ਕਉਆ ਵਾਲੇ, ਅਤੇ ਸਰੋਵਰ ਵਾਲੇ” ਸ਼ਬਦ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆਂ ਦਾ ਸਰਬ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਆਉ ਅੱਗੇ ਲੜੀ ਨੂੰ ਚਲਦੀ ਰਖੀਏ-

1. ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਰੋਵਰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਸੀਤਾ ਕਾਰਨ? ਜਾਂ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ: ਛੇਵੀਂ ਪੁਸਤਕ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਕਾਰਨ? ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੀ ਨਾਮ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਹੈ- ਸਾਵਧਾਨ, ਹੋਸ਼ਿਆਰ। ਫਿਰ ਮਹਾਨਤਾ ਇਥੇ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰੋਵਰ ਦੀ? ਫਿਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਪੈਤੜਾ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਨਹੀਂ ਜੀ ਸੋਭਾ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਦੇਖੋ ਨਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਰੋਵਰ ਮਹਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਪਾਠ ਕਥਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਭੀ ਅਨੇਕ ਬਾਣੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਛੱਪੜ ਕਿਉਂ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ? ਇਸ ਨੂੰ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਜੁ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰ ਯਬਲੀਆਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਲੀਲ ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਭੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਖਾਲ (ਹੰਸਲੀ) ਬਣਾ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਸੰਤੋਖ ਦਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਨੇ ਸਰੋਵਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹਿਰਾਂ ਨਾਂ ਮਾਤਰ ਹੀ ਸਨ। ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ (ਟੂਟੀਆਂ) ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਲਕੇ ਜਾਂ ਬੋਰ ਲਾਉਣੇ ਹਾਲੇ ਸੋਚੇ ਭੀ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੌਖਾ ਸਾਧਨ ਸੀ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ; ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨੀਵੇਂ ਥਾਂ (ਛੱਪੜ ਸਰੋਵਰ) ਇੱਕਠਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸਨਾਨ, ਪੀਣ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਪਾਣੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਮਾਰੂਥਲੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਤਪਾਤ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਸਰੋਵਰਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਖੂਹ ਦੂਜੀ ਤਰਜੀਹ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਨਾ ਪਕਾਉਣੀਆਂ, ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਟਿੱਡਾਂ ਅਤੇ ਖੂਹ ਗੋੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਗਰਾਰੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ, ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਭੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਰਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਬਾਕੀ ਸਥਾਨ ਨਾਲੋਂ ਨੀਵਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਵਾਣਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਨੀਵੇਂ ਥਾਂ ਪਾਣੀ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਕੇਸਰਗੜ੍ਹ (ਅਨੰਦਪੁਰ) ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਫਰਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ? ਦਮਦਮਾ (ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ) ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ। ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਦੁਖਨਿਵਾਰਨ, ਪਟਿਆਲਾ, ਸ਼ੀਸ਼ ਗੰਜ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਰਕਾਬ ਗੰਜ, ਦਿੱਲੀ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਉੱਚੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਕੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਗਲਤ ਬਣ ਗਏ? ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਠੀਕ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਕੀ ਇਸ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕਾਬਜ ਲੋਕ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹਨ? ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰੀ ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ ਦਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ “ਲਫਾਫੇ ਵਾਲੀ ਚੋਣ। ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ‘ਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ, ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾ ਕੇ, ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਅਕੱਟ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।” ਹਾਕਮ ਧੜਾ ਅਲੋਚਨਾ ਸੁਣਨ ਦਾ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਐਨ ਨੇੜੇ, “ਕਾਗਰੂ ਹੰਸ ਕਰੇ” ਵਾਲੇ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਸਮੀਪ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਪੰਜਾਂ “ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ” ਦੇ ਸਨਮੁਖ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਲਾਹੁੰਦੇ, ਦਾੜੀਆਂ ਕੇਸ ਪੁੱਟਦੇ, ਧੀ-ਭੈਣ ਪੁਣਦੇ, ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰੀ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਵੰਬਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੇ ਮਾਰਚ ਵਿੱਚ ਬੱਜਟ ਇੱਕਠ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਹੰਸ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਕੋਹੜ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਅੱਜ ਕਲ ਕਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਵਿਚਾਰਾ ਕਾਂ ਬੜਾ ਡਰਪੋਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ “ਹੱਕ ਪਰਾਇਆ” (ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ) ਖਾ ਖਾ ਕੇ, ਨਿਰੀਆਂ

ਹਾਬੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗਿਰਝਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨੇ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਰਾਈ ਮਾਤਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੰਵਾਰਿਆ।

ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿੱਚ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਪੰਦਰਾਂ ਲੱਖ ਦੀਰਘ (ਕੋਹੜ) ਰੋਗ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਰੇਡੀਓ, ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਤੱਕ ਖਬਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੁਚਾਈ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਆਉ ਵੀਰੋ, ਭੈਣੋ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਰੋਗ ਹੱਟ ਜਾਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ। ਖਬਰ ਕੰਨੀ ਪੈਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਲੋਕ ਧਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜਣਗੇ। ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਤੰਦਰਸਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਸਦਾ ਲਈ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਭੋਰੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਨਰੋਆ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੂਕ ਕੂਕ ਕੇ ਦਸਣਗੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਨੌਬਰ ਨੌਂ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ, ਬੜਾ ਮਹਾਨ ਹੈ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦਰ। ਆਉ ਤੁਸੀਂ ਭੀ ਇਥੋਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਭਰ ਲੈ ਜਾਓ। ਅਗਲੀ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਸੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲਿਆਂ, ਚੌਥੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ “ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਹਸਪਤਾਲ ਤੇ ਕਾਲਜ” ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਹੜ ਵਰਗੇ ਮਾਰੂ ਰੋਗ ਸਰੋਵਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾਲ ਰਫਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਰੋਗ ਕਿਹੜੇ ਬਾਗ ਦੀ ਮੂਲੀ ਹਨ? ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆ ਕਿਉਂ ‘ਬਰਬਾਦ’ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਢੋਲ ਵਜਾ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ “ਸਰਬ ਰੋਗ ਕ ਅਉਖਦ, ਸ੍ਰੋਵਰ ਇਸ਼ਨਾਨ”। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਸਪਤਾਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਡਾਕਟਰ ਵਿਚਾਰੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ?

ਫਿਰ ਇੱਕ ਘਿਸੀ ਪਿਟੀ ਬੋਦੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਆਖਣਗੇ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਅੰਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ “ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕੋਹੜੀ ਦਾ ਕੋਹੜ ਹੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਕਲ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਕੋਈ “ਚਮਤਕਾਰ” ਵਾਪਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਅੱਜਕਲ ਸ੍ਰੋਵਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਘਟ ਗਈ ਹੈ? ਫਿਰ ਕੁਫਰ ਤੋਲਣਗੇ, “ਉਹਨਾਂ ਵਕਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲੇ ਕਾਂ ਚਿੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਕੁਝ ਕੁ ਹੰਸ ਭੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ, ਜਮਾਨਾ ਜੋ ਬੁਰਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।” ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਉਹਨਾਂ ਚਿੱਟੇ ਕਾਂਵਾਂ ਦੀ ਉਲਾਦ ਚਿੱਟੀ ਹੀ ਜੰਮੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਲੀ? ਜੇ ਬੱਚੇ ਕਾਲੇ ਜੰਮੇ ਤਾਂ ਕਿਉਂ? ਜੇ ਚਿੱਟੇ ਹੀ ਜੰਮਦੇ ਸਨ, ਤਦ ਅੱਜ ਕਲ ਉਹਨਾਂ ਚਿੱਟੇ ਕਾਂਵਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ? ਹੰਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਸਲ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਧੇਰ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਹਾਂ ਵੱਡੀ ਸਫੇਦ ਬੱਤਖ ਨੂੰ ਹੰਸ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਫਸੋਸ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਹ ਪੱਕੀ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਹੰਸ ਨੁਮਾ ਬੱਤਖ, ਕਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੋਵਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਭੀ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਅਲੱਗ ਨਸਲ ਹੈ। ਇਸ ਸ੍ਰੋਵਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਵਸ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਆਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਕਰਣ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਮ ਭੀ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੀ ਹੈ, ਕੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਪਿਆ? ਆਮ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਚੋਰੀਆਂ, ਠੱਗੀਆਂ, ਕਤਲ, ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਨਸ਼ੇ.....। ਕੀ ਹੈ ਇਥੇ ਜੋ ਵਖਰਾ ਹੈ? ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਸਾਰ, ਅੱਗੇ ਟੁਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਲਈ ਜਗਾ ਬੜੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਫੱਟੀ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲੇਗਾ - “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਚੁਲਾ ਪਿਛੇ ਹੱਟਕੇ ਲਵੋ ਜੀ”। ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਇਰਸ਼ਾਦ ਫੁਰਮਾਇਆ - “ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਜੂਠਾ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਪਸ ਨਾ ਡਿੱਗੇ, ਵਰਨਾ ਸ੍ਰੋਵਰ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਜੂਠਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ”। ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਪਈ ਅੱਗ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸੇ ਸ੍ਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਨਹਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੂਠੇ ਮੂੰਹ, ਬਾਹਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਆਏ ਹਨ? ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਭੀ ਵਿੱਚ ਡੋਬ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਜੱਥੇਦਾਰ ਜੀ! ਆਪਣੀ “ਹਗਣੀ ਮੂਤਣੀ” ਭੀ ਕਮਲੇ ਲੋਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਡੋਬ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਦੋਂ ਭਰਿਸ਼ਟ ਪਲੀਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ? ਗੁਰੂ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ- ਅੰਧੇ ਅਕਲੀ ਬਾਹਰੇ, ਮੂਰਖ ਅੰਧੁ ਗਿਆਨੁ ॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਬਾਹਰੇ, ਕਬਹਿ ਨ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ ॥ (790)

ਉਦੇ ਭਲਿਓ ਪੁਰਖੋ ! ਜੇ ਦਿਮਾਗ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕਦੀ

ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਭੀ ਕਰੋਗੇ ਕਿ ਕੌਰਾ (ਅਣ ਵਰਤਿਆ) ਹੀ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿਓਗੇ? ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਬਾਕੀ ਆਮ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਾਂਗ, ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ, ਪਠਾਣਕੋਟ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਆ ਉਤਰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਜਨ ਜੀਵਨ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਕੱਚੀ ਮਿੱਟੀ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਣੀ ਸਵੱਛ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜੀਵਨ ਪਰਵਾਹ ਬਹੁਤਾ, ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਿਆ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਸੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਨਗਰਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ, ਮਲ ਮੂਤਰ, ਨਾਲੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨੇੜੇ ਲੱਗੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਮਲਬਾ ਤੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਭੀ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਗਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਚਰਦੇ ਹਨ, ਮੱਝਾਂ ਗਾਵਾਂ ਚੁੱਭੀਆਂ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਸ਼ੂ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਮਰਨ ਤੇ ਵਿੱਚ ਰੋਹੜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਅੰਦਰਲੇ ਜੀਵ ਡੱਡ ਮੱਛ ਕੱਛੂਕੁਮੇ, ਮਗਰਮੱਛ ਆਦਿ ਅਣਗਿਣਤ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਜੀਵ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜੀਵਨ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਿਚੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਰਸਾਤ ਵਿੱਚ ਉਚੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਗੰਦਾ, ਕੂੜਾ, ਕਚਰਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਰੁੜ ਕੇ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਆ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਰਾ ਠੰਢੇ ਦਿਮਾਗ ਫਿਰ ਸਾਰਾ ਨਕਸ਼ਾ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉ ਕਿ ਇਹ ਪਾਣੀ ਕਿੰਨਾ ਰਾਹਾਂ ਕਿੰਨਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਥੇ ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ “ਅੰਮ੍ਰਿਤ” ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ? ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਅੱਖਰੀ ਅਰਥ ਹੈ “ਜਿਸ ਜਲ ਦੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਨਾ ਆਵੇ”। ਇਥੋਂ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਅਮਰ ਹੋ ਗਏ? ਜੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭੀ ਮੌਤ ਦਾ ਗ੍ਰਾਸ ਬਣੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਲੋਟੂ ਪੁਜਾਰੀ ਭੀ ਅਮਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਭੀ ਫੂਕ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਲਓ। ਸ੍ਰੋਵਰ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ, ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਭੀ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਅਮਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਭੀ, ਸਦੀਵ ਨਹੀਂ ਜੀਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸਤਿਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਭੀ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਖੁਦ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿ ਭਾਈ ਸਰੀਰ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ - ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਤਨੁ ਜਾਇਗਾ ਸਕਹੁ ਤ ਲੇਹੁ ਬਹੋਰਿ॥ ਨਾਂਗੇ ਪਾਵਹੁ ਤੇ ਗਏ ਜਿਨ ਕੇ ਲਾਖ ਕਰੋਰਿ॥ (1365) ਜਦੋਂ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਫਲ ਫਰੋਬ ਨਾਲ ਝੁਠਲਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੇ ਸਦਾ ਬਿਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਜੋ ਜਨਮਿਆ ਹੈ ਉਸ ਸਰਪਰ ਹੀ ਮਰਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦਾ ਸਾਧਾਰਣ ਪਾਣੀ, ਬਾ-ਰਾਸਤਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਹੋ ਕੇ ਤੀਓ ਕਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਵੱਡੇ “ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਡ” ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵੇਲੇ, ਨੇੜੇ ਕੈਨੀ, ਘੜਾ, ਲੋਟਾ, ਬੋਤਲਾਂ ਆਦਿਕ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਸ੍ਰੀਫਲ (ਨਾਰੀਅਲ) ਸ੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਾਲਾ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਾਠ ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ “ਅੰਮ੍ਰਿਤ” ਛਕ ਲਵਾਂਗੇ। ਨਾਰੀਅਲ ਦੀ ਗਿਰੀ ਖਾ ਲਵਾਂਗੇ। ਬੋਤਾ ਪਾਰ, ਲੋਕ ਪੁਲੋਕ ਦੇ ਸੁਖ, ਬਾਣੀ ਦਾ “ਫਲ” ਬਿਨਾਂ ਸੁਣੇ ਬਿਨਾਂ ਸਮਝੇ ਕਿਸੇ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਆਗਿਆਨੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ। ਚਰਨ ਪਾਹੁਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ, (ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂ ਮੂਰਖ) ਸਾਰੇ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਵਗਦੀ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਚੁੱਭੀ ਨਾ ਲਾਉਣ? ਉਹ ਫੂਕਾਂ ਮਾਰ ਕੇ, ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹਕੇ, ਪਾਣੀ, ਤਵੀਤ, ਆਣੇ ਦੇ ਪੇੜੇ ਦੇ ਕੇ ਗਾਵਾਂ ਮੱਝਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪੁੱਤ ਦੀਆਂ ਦਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਝੜੀਆਂ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਸ਼ ਇਹ ਬਾਬੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਤਾਈ ਸਾਲ ਰਹੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਇਕ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਈ ਉਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਉ ਇਹ ਵੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਕਿ ਪਾਵਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ “ਅੰਮ੍ਰਿਤ” ਕਿਨਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ। (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਅਰਥ - ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀ: ਪਟਿਆਲਾ, ਵਿਚੋਂ)

1. ਨਾਮ- ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ॥ 118
2. ਗੁਰਬਾਣੀ - ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਬਾਣੀ ਸਦਾ ਸਲਾਹੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਵਣਿਆ ॥ 118

3. ਬੋਲਣਾ - ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਬੋਲੈ ਸਦਾ ਮੁਖਿ ਵੈਣੀ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਵੇਖੈ ਪਰਥੈ ਸਦਾ ਨੈਣੀ ॥ 118
4. ਸਤਿਗੁਰੂ - ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਿਚਿ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਨਾਮੁ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਹੈ ਕਹਾਏ ॥ 1423
5. ਹੁਕਮ- ਅਮਰਦਾਸਿ ‘ਅੰਮਰਤ’ ਛੜੁ ਗੁਰ ਰਾਮਹਿ ਦੀਅਉ ॥ 1408
6. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ - ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੰਚਿ ਜੀਵਾਏ ॥ 191
7. ਮੱਖਣ - ਰਸਨਾ ਨਾਮ ਜਪਹੁ ਤਬ ਮਥੀਐ ਇਨ ਬਿਧਿ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਪਾਵਹੁ ॥ 728
8. ਦੁੱਧ- ਸੋਇਨ ਕਟੋਰੀ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਭਰੀ ॥ ਲੇ ਨਾਮੇ ਹਰਿ ਆਗੈ ਧਰੀ ॥ 1163
9. ਸਰੀਰ- ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤ’ ਕਾਇਆ ਰਹੈ ਸੁਖਾਲੀ ਬਾਜੀ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੇ ॥ 154
10. ਆਬਿਹਯਾਤ- ਇਮ ਇਮ ਵਰਸੈ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਧਾਰਾ’ ॥ 102
11. ਕਿਰਪਾ- ਅੰਦਰੁ ਲੱਭਾ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ’ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੁ ॥ 48
12. ਉਚੇ - ਜਿਹਵੇ, ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ’ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਉ ॥ 1219
13. ਮਿਠੇ ਬਚਨ - ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬੋਲਹਿ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ’ ਰਸਨਾ ॥ 269
14. ਭੋਜਨ - ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਤੀਹ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ’ ਖਾਹਿ ॥ 269
15. ਵਿਕਾਸ - ਬਿਖੁਸੇ ‘ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ’ ਭਏ ਗੁਰਮਤਿ ਬੁਧਿ ਪਾਈ ॥ ਅਕਹੁ ਪਰਮਲੁ ਭਏ ਅੰਤਰਿ ਵਾਸਨਾ ਵਸਾਈ ॥ 565 ॥ --- ਚਲਦਾ ਜਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰੀਆਂ (ਦੁਖ ਭੰਜਨੀ?) ਸਰੋਵਰਾਂ, ਰੁਮਾਲਿਆਂ, ਪੀਹੜਿਆਂ, ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਵਗੈਰਾ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਚੋਖੀ ਕਮਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਡੂੰਘੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ, ਖੋਪੜੀ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਕਸਟ ਦੇਣ ਦੀ? ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਮੱਝਾਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉ, ਗੋਰਾ ਕੂੜਾ ਚੁਕੋ, ਡੇਰੇਦਾਰ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਵਾਂ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰੋ, ਪ੍ਰਸਾਦੇ ਬਣਾਉ ਤੇ ਖਾਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੜਵਈ ਬਣਕੇ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਕੱਚੀ ਪੱਕੀ ਬਾਣੀ ਸਿੱਖ ਲਉ। ਵਕਤ ਆਉਣ ਤੇ ਜਾਂ ਤੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਬਣ ਜਾਉ। ਜਾਂ ਨਵਾਂ ਡੇਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਹਲੀ ਪਈ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਜਮੀਨ ਵੇਖ ਕੇ, ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੜਕ/ਨਹਿਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ, ਛੱਪੜ ਟੋਭੇ ਲਾਗੇ, ਝੰਡਾ ਗੱਡ ਦਿਓ। ਬਾਬਾ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਜੀ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਦਿਆਂ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਜੇ ਕੰਮ ਚਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਹਲਵਾ ਮੰਡਾ ਵਾਧੂ, ਬੇਅੰਤ ਚੇਲੇ ਚੇਲੀਆਂ ਦੇ ਵਹੀਰ ਚਲੇ ਆਉਣਗੇ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਸਾਝ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ, ਜੱਥੇਦਾਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬੀ ਵਾਲਾ ਬਟੋਰਾ ਭੀ ਪੈਰ ਥੱਲੇ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜਾਂ ਹੀ ਮੌਜਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ। ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਿਰ ਫਿਰਿਆ ਤਿਤ ਫਿੜ ਕਰੇ “ਹੁਕਮਨਾਮਾ” ਦਾਗ ਦੇ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਮਾਰਨ ਵਰਗਾ ‘ਉਪਕਾਰ’ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਜਿਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਨਰਥ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਪਈ ਕਿਵੇਂ ਕਾਂ ਤੋਂ ਹੰਸ ਬਣਿਆ ਸੀ - ਦੁਰਮਤਿ ਭਾਗਹੀਨ ਮਤਿ ਫੀਕੇ, ਨਾਮ ਸੁਨਤ ਆਵੈ ਮਨਿ ਰੋਹੈ ॥ ਕਉਆ ਕਾਗ ਕਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਸੁ ਪਾਈਐ, ਤ੍ਰਿਪਤੈ ਵਿਸਟਾ ਖਾਇ ਮੁਖਿ ਗੋਹੈ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਤਿਵਾਦੀ, ਜਿਤੁ ਨਾਤੈ ਕਉਆ ਹੰਸੁ ਹੋਹੈ। ਨਾਨਕ ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਵੱਡੇ ਵਡਭਾਗੀ, ਜਿਨੁ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਮਲੁ ਧੋਹੈ ॥ 492 ਸੰਖੇਪ ਸਾਰ - ਭੈਤੀ ਮਤ ਵਾਲੇ, ਫਿਕਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ, ਨੇਕੀ ਉਪਕਾਰ ਦੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਂ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਂ ਚੰਗੇ ਪਦਾਰਥ ਛੱਡਕੇ, ਗੋਰੇ ਤੇ ਗੰਦਗੀ ਖਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਗੇ ਗਿਆਨ, ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ, ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਣ ਵਾਲੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ, ਕਉਆ ਬਿਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਜੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਾਂ ਬਿਰਤੀ ਤੋਂ ਹੰਸ (ਭਲੀਮਤ) ਬਿਰਤੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ! ਧੰਨਤਾ ਯੋਗ ਹਨ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਵੱਡੇ ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭੈਤੀ ਮੱਤ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਚੰਗੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਗੀ) ਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸੁੱਟੀ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪੰਕਤੀ ਚੁਕ ਕੇ ਗੁਰਮਤ ਤੋਂ ਉਲਟ ਅਰਥ ਕਰਕੇ, ਪੁਚਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਠੰਗ ਲਾਣੇ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ, ਭੋਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਲੁੱਟਿਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਥੇ ਹਿਸਾਬ ਹੋਵੇਗਾ ਇਹਨਾਂ ਪੰਥ ਦੋਖੀਆਂ ਦਾ? ਗੁਰਬਾਣੀ

ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਅਨੇਕ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀਆਂ, ਕੀੜੇ ਮਕੋੜਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਾਂ ਤੋਂ ਹੰਸ ਦੀ ਕਪੋਲ ਕਲਪਨਾ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਅਗਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਾਂ ਦਾ ਚਰਿਤਰ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖੋ।

1. ਝੂਠੇ ਕਉ ਨਾਹੀ ਪਤਿ ਨਾਉ ॥ ਕਬਹੂ ਨ ਸੂਚਾ ਕਾਲਾ ਕਾਉਂ ॥ (839)
ਝੂਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕਾਹਦੀ ਇੱਜਤ ? ਜਿਵੇਂ ਕਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਧਰਦਾ ਕਾਲੇ ਮਨ ਵਾਲਾ ਭੀ ਆਦਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
2. ਜਗੁ ਕਉਆ ਮੁਖਿ ਚੁੰਚ ਗਿਆਨੁ ॥ ਅੰਤਰਿ ਲੋਭੁ ਝੂਠੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥
ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਕੇਵਲ ਕਾਂ ਵਾਂਗ ਕੈਂ ਕੈਂ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਡੂੰਘਾ ਗਿਆਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੂ ਦਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲੋਭੀ ਝੂਠੇ ਤੇ ਹੰਕਾਰੀ ਹਨ।
3. ਕਿਆ ਹੰਸੁ ਕਿਆ ਬਗੁਲਾ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥ ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਨਾਨਕਾ ਕਾਗਉਂ ਹੰਸੁ ਕਰੇਇ (91)

ਪਰਮੇਸੁਰ ਜਿਸ ਤੇ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਹ ਉਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਬਗੁਲਾ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਾਂ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਹੰਸ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, (ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ)

4. ਬਗੁਲਾ ਕਾਗ ਨੀਚ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਜਾਇ ਕੁਰੰਗ ਬਿਖੂ ਮੁਖਿ ਲਾਈਐ ॥
ਨਾਨਕ ਮੇਲਿ ਮੇਲਿ ਪੁਭ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਹੰਸੁ ਕਰਾਈਐ ॥ (881)
ਨੀਚ ਇਨਸਾਨ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ? ਬਗੁਲਾ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ, ਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾ ਵਾਲੇ। ਅਜਿਹੇ ਨੀਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ, ਇਹਨਾਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਸੁਭਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਪੁਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਤਮ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਭੀ ਉਚੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਹੰਸ ਵਰਗਾ ਬਣਾ ਜਾਵਾਂ।
5. ਬਗੁਲਾ ਕਾਗ ਨ ਰਹਈ ਸਰਵਿਰ ਜੇ ਹੋਵੈ ਅਤਿ ਸਿਆਣਾ॥ਓਨਾ ਰਿਜਕੁ ਨ ਪਾਇਓ ਓਥੇ ਓਨਾ ਹੋਰੇ ਖਾਣਾ॥ (956)

ਜਿਵੇਂ ਬਗੁਲਾ ਤੇ ਕਾਂ ਸਾਫ ਜਲ ਵਾਲੇ ਸਰੋਵਰਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੰਦਗੀ ਅਤੇ ਕੀੜੇ ਖਾਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਰੋਵਰਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਪੜੀਆਂ ਤੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੀਵੀਂ ਅਕਲ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਤੇ ਭਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਬੁਰਿਆਂ ਕੋਲ ਹੀ ਜਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

6. ਕਲਰ ਕੇਰੀ ਛਪਤੀ ਕਉਆ ਮਲਿ ਮਲਿ ਨਾਇ ॥ ਤਨੁ ਮਨੁ ਮੇਲਾ ਅਵਗੁਣੀ ਚਿੰਜੁ ਭਰੀ ਗੰਧੀ ਆਇ ॥
ਸਰਵਰ ਹੰਸਿ ਨ ਜਾਣਿਆ ਕਾਗ ਕੁਪੰਧੀ ਸੰਗਿ॥ਸਾਕਤ ਸਿਉ ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਬੁਝਹੁ ਗਿਆਨੀ ਰੰਗਿ॥ (1411)

ਜਿਵੇਂ ਕੱਲਰ ਵਿਚਲੀ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਛਪਤੀ ਹੋਵੇ, ਕਾਂ ਵਰਗਾ ਗੰਦਾ ਪੰਛੀ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਾਫ ਹੋਣ ਕੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਨ ਭੀ ਲਬਭ ਲਿਆ, ਮਨੋ ਅੰਗੇ ਹੀ ਖੋਟਾ ਹੈ। ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਮਾਨੋ ਹੋਰ ਬਦਬੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਸਮਝੋ ਮਨਮੁਖ ਇਨਸਾਨ, ਮਨਮੁਖਾਂ ਤੋਂ ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਗੁਣਵਾਨ ਬਣਨ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਮਨਮੁਖ ਨੇ ਹੰਸ ਵਾਂਗ ਬਿਰਤੀ ਨਾ ਬਣਾਈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਲਾਭ ਨਾ ਲਿਆ। ਹੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਲੋਕੋ! ਬੁਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਕੀਤਿਆਂ ਵਿਕਾਰ ਹੀ ਪੱਲੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਨੇਕੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ।

7. ਕੋਟਿ ਬਿਘਨ ਤਿਸੁ ਲਾਗਤੇ ਜਿਸ ਨੋ ਬਿਸਰੈ ਨਾਉਂ ॥ ਨਾਨਕ ਅਨਦਿਨੁ ਬਿਲਪਤੇ ਜਿਉਂ ਸੁੰਵੈ ਘਰਿ ਕਾਉਂ॥ (522)

ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਣਗਿਣਤ ਵਿਕਾਰ ਆ ਦਬੋਚਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਯਾਦ ਵਿਸਰ ਜਾਵੇ। ਹੇ ਨਾਨਕ ਫਿਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਉਂ ਵਿਚਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਘਰੋਂ ਟੁੱਕਰ ਨਾ ਲੱਭੇ, ਬਨੇਰੇ ਬੈਠਾ ਵਿਲਕਦਾ ਹੈ।

8. ਧਰਤਿ ਸੁਹਾਵਤੀ ਆਕਾਸ ਸਹੁੰਦਾ ਜਪਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਉਂ ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਵਿਹੁਣਿਆ ਤਿਨ ਤਨ ਖਾਵਹਿ ਕਾਉਂ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਲੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੋਚ ਮੰਡਲ ਖੁੱਲਾ ਆਕਾਸ਼ ਵਰਗਾ, ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜਿਥੇ ਮਰੇ ਦੇਹੀ ਸੜਦੀ ਗਈ। ਕਾਂਵਾਂ ਆਦਿ ਜੀਵਾਂ ਨੇ ਖਾ ਲਈ। ਭਾਵ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਕਾਰ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

9. ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਫਾਹੀ ਫਾਸੈ ਕਉਆ ॥ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਨਾ ਅਬ ਕਿਆ ਹੁਆ ॥ (935)

ਫਾਸਾ ਚੋਗ ਚੁਗੈ ਨਹੀਂ ਬੂਝੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲੈ ਤ ਆਖੀ ਸੂਝੈ ॥

ਕਾਂ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗਲਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਅਕਲਮੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਝੂਠਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਸ ਇਸ ਲਈ ਫਸਿਆ ਪਛੁਤਾਉਂਦਾ ਭੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰਕ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਜੇ ਭੀ ਮਨ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਅਗਰ ਕਿਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਉਚੀ ਮਤ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ ਸਾਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇਗਾ।

10. ਕਾਗਉਂ ਹੋਇ ਨ ਉਜਲਾ ਲੋਹੇ ਨਾਵ ਨ ਪਾਰਿ ॥ ਪਿਰਮ ਪਦਾਰਥੁ ਮੰਨਿ ਲੈ ਧੰਨੁ ਸੰਵਾਰਣ ਹਾਰੁ ॥ (1090)

ਹੇ ਭਾਈ ਕਾਂ ਕਦੇ ਸਫੇਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਖੋਟੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਮੰਨਣ ਨਾਲ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਲੈਣ ਨਾਲ ਬਦਲ ਸਕੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਵਾਰਣ ਵਾਲਾ ਧੰਨ ਹੈ।

11. ਸਿਖ ਹੰਸ ਸਰਵਰਿ ਇਕਠੇ ਹੋਏ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਹੁਕਮਾਵੈ ॥ ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਮਾਣਕ ਸਰਵਰਿ ਭਰਪੂਰੇ, ਖਾਇ ਖਰਚਿ ਰਹੇ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਹੰਸ ਸੁਭਾ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਮੋਤੀ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਕਦੇ ਮੁਕਦੀ ਨਹੀਂ। ਲੱਖਾਂ ਲੋਕੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਤਰ ਗਏ ਹਨ।

12. ਗੁਰੁ ਸਰਵਰੁ ਹਮ ਹੰਸੁ ਪਿਆਰੇ ॥ ਸਾਗਰ ਮਹਿ ਰਤਨ ਲਾਲ ਬਹੁ ਸਾਰੇ ॥

ਮੋਤੀ ਮਾਣਕ ਹੀਰਾ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵਤ ਮਨੁ ਤਨੁ ਭੀਨਾ ਹੇ ॥ (1027)

ਹੇ ਭਾਈ ! ਅਸਲੀ ਸਰੋਵਰ - ਗਿਆਨ ਦਾ ਸਾਗਰ - ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਇਸ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੰਸ ਹਨ। 'ਗੁਰੂ ਸਾਗਰ' ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਗੁਣ ਹਨ, ਨਿਸਰਤਾ ਨਾਲ ਜਿਨੇ ਜੀ ਚਾਹੇ, ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹਨ? ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਮਤ ਉਤਮ ਜੀਵਨ ਜਾਚ। ਇਹਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਨੇਕੀ ਚੰਗਿਆਈ ਵਾਲੇ ਉਤਮ ਇਨਸਾਨੀ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਅਰਥਾਂ ਕਾਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸ੍ਰੋ: ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਕਲਪਤ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਦਾ ਮਰਣ ਕਿਨਾਰੇ ਪਏ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਿਆ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਂ ਬੈਠਾਇਆ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਆਖ ਰਹੇ ਹੋਣ - "ਕਾਂਵਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਮਾਸ ਖਾ ਲਿਆ, ਕੇਵਲ ਹੱਡੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਹੇ ਕਾਂਵਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਂ ਖਾਵੀਂ, ਅਜੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵੇਖਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ"। ਕਾਗਾ ਕਰੰਗ ਢੰਡੋਲਿਆ, ਸਗਲਾ ਖਾਇਆ ਮਾਸੁ॥ਇਹ ਦੁਇ ਨੈਨਾ ਮਤ ਛੂਹਉ ਪਿਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਸ॥ (1382)

ਗੱਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣੀ ਸੀ, ਹਵਾਲੇ ਅਨੇਕ ਜੀਵਾਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਪੰਛੀਆਂ, ਕੁੱਤਿਆਂ ਕਾਂਵਾਂ, ਰੁੱਖਾਂ ਬਿਰਖਾਂ, ਪੁਰਾਤਨ ਭਗਤਾਂ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਤਤਸਾਰ ਇਹ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਲਈ ਉਹੀ ਸੱਚ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਮਨਿ ਮੈਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਮੈਲਾ ਤਨਿ ਧੋਤੇ ਮਨੁ ਹਛਾ ਨ ਹੋਇ ॥ ਇਹੁ ਜਗਤੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਇਆ ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਇ॥ (558)

ਤੀਰਥੁ ਹਮਰਾ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮੁ ॥ ਗੁਰਿ ਉਪਦੇਸਿਆ ਤਤੁ ਗਿਆਨੁ ॥ (1142)

ਕਾਸੀ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਢੋਲ ਵਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ ਜੇ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਕਾਸੀ ਵਿੱਚ ਮਰੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾ ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਨ ਮੋਹਣੀਆਂ ਪਰੀਆਂ ਉਸ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸਦਾ ਨਾਚ ਗਾਣੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਮਦ ਮਸਤ ਹੋਏ ਹੁਸੀਨ ਅਪਛਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦੇ ਰਹੇਗੇ। ਜੇ ਸਵਰਗ ਦਾ ਟਿਕਟ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਅਸਵਾਬ ਪੁੱਤਰੀ ਪਤਨੀ, ਸਭ ਪੁਜਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਉ। ਪੁਜਾਰੀ ਜੀ "ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਤਰ" ਪੜ੍ਹਨਗੇ, ਦੋ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਰਵੱਤਰ (ਆਰਾ) ਖਿਚਣਗੇ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਫਾੜ ਚੀਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਾਣ ਪੰਖੇਰੂ ਸਵਰਗ ਧਾਮ ਪੁੱਜ ਜਾਵੇਗਾ। ਬੋਲ ਭੋਲੇ ਨਾਥ ਕੀ ਜੈ॥ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੰਗਾ

ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਡੋਡੀ ਪਿੱਟੀ ਗਈ। ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਕਤ ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਗੰਗਾ ਜਲ ਪਾਉਣਾ, ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਮ। ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਪਾਪ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਗੰਗਾ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮੰਗਿਆ ਦਾਨ ਦੇਣਾ, ਪੈਸਾ ਸੋਨਾ ਬਸਤਰ, ਗਊਆਂ, ਘੋੜੇ ਤੇ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜਵਾਨ ਪਤਨੀ ਬੇਟੀ ਭੀ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਤਨਾ ਹੀ ਵਧ ਫਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਫਿਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਰੇ ਤੋਂ ਉਸਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਗੰਗਾ ਘਾਟ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣੀਆਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਦਾਨ ਕਰਨਾ। ਮਰਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਨੇ ਸਰਧਾਲੂ ਗੰਗਾ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਕਟਵਾ ਕੇ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ, ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀਏ-

ਮੁੰਡਿ ਮੁੰਡਾਇਐ ਜੇ ਗੁਰੂ ਪਾਈਐ ਹਮ ਗੁਰੂ ਕੀਨੀ ਗੰਗਾਤਾ॥

ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਤਾਰਣਹਾਰੁ ਸੁਆਮੀ ਏਕ ਨ ਚੇਤਸਿ ਅੰਧਾਤਾ॥ ਮ.1-155

ਐ ਮੂਰਖ ਲੋਕੋ ਜੇ ਕੇਸ ਮੁਨਾ ਦੇਣ ਨਾਲ, ਪਰਮੇਸਰ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੰਗਾ ਦੇ ਘਾਟ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕੇਸ ਕਟਵਾ ਦਿਆਂ। ਪਰ ਤਰਲੋਕੀ ਨੂੰ ਤਾਰਣ ਵਾਲਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਗੰਗਾ ਦਾ ਪਾਣੀ। ਤੁਸੀਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿੱਚ ਅੰਨੇ ਲੋਕ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਹੋ। ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਇਹੀ ਗੱਲ ਅੱਜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਸਰੋਵਰ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਖੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਲਈ ਫਿਰ ਪਾਠ ਹੋ ਰਹੇ ਵਕਤ, ਨਾਰੀਅਲ ਘੜਾ ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣ ਗਏ? ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਮਨੁੱਖ ਕਿਉਂ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੇ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਨ ਪਾੜਵੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਰੋਜ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੀ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ? ਰੇਡੀਓ ਤਰੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਟੀ. ਵੀ. ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੀ ਸਾਰੀ ਹਵਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਗਈ? ਸਭ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟੀ ਗਈ? ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤਬਕਾ 90% ਕੇਸ ਕਟਵਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਤਨਾ ਕੁ ਲਾਣਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਪਾਖੰਡ ਇਹਨਾਂ “ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ” ਵਾਲਿਆਂ ਅੰਦਰ ਨਕਾ ਨੱਕ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਸਪੀਕਰਾਂ ਆਦਿ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤੌਰੀ ਫੁਲਕਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਖੂਬ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਚਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਮਿਤੀ 18.11.03 ਵਿੱਚ ਮਲਵੀ ਜੁਬਾਨ ਰਾਹੀਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ “ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗੰਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ 1980 ਵਿੱਚ ਫਿਲਟਰ ਲਗਵਾਏ ਸਨ। ਪਰਦੂਸ਼ਣ ਵਧ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਮਲਬਾ ਤੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਬਾਦੀ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਬਹੁਤ ਆ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਫਿਲਟਰ ਲੱਗੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਣੀ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਮਾਹਿਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਚੰਗੇ ਫਿਲਟਰ ਲਾਏ ਜਾਣ ਵਰਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਫੈਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਟਰ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਵਧੀਆ ਫਿਲਟਰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਫਿਲਟਰ ਪਾਣੀ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ, ਪਰ ਕਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੰਸ ਬਨਣ ਦੀ ਫਰੇਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਹੁਣ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ? ਨਵੀਨੀਕਰਨ? ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਫਿਲਟਰ ਲਾਏ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਭੀ ਕਰਾਈ। ਇਸ ਸਰੋਵਰ ਸਫਾਈ ਦੇ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਖੇਲੀ ਗਈ। ਐਨ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਤੇ ਸਾਰਾ ਫਰੇਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਜਪਾਈ ਤੇ ਅਡਵਾਨੀ ਜੀ ਭੀ ਆ “ਸੇਵਾ” ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਇਹ ਤਰੀਕਾਂ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ ਧੰਨ ਸੇਵਾ ਤੇ ਧੰਨ ਸਾਡਾ ਕਾਲੀ ਲੀਡਰ।

ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦਰ ਦਰ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗੁਰਮਤ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੈ, ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਾਹ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਮਲਾਹੋ ਬਲਿਹਾਰ! ਤੁਸੀਂ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਸਲੇ, ਕਹੀਆਂ ਨਾਲ “ਕਾਰ ਸੇਵਾ” ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ ਮੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋ? ਦਸ ਕਰੋੜ ਸਿਕਲੀ ਗਿਰ ਤੇ ਵਣਜਾਰਾ ਸਿੱਖ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਆਤੁਰ ਹੈ, ਤਨੇ ਨੰਗਾ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਖਾਣਾ, ਪੜ੍ਹਾਈ, ਗੁਰਮਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਉਹਨਾਂ ਤੱਕ ਕੁਝ ਭੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ ਤੁਸੀਂ

ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਤੇ ਮਾਰਵਲ ਲਗਵਾ ਰਹੇ ਹੋ? “ਏ. ਸੀ. ਫਿਟ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਰੋਮ ਸਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨੀਰੋ ਬੰਸਰੀ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ”, ਇਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਖਾਂਗੇ? ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਗੰਗਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਜਲ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਹੁਣ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਮਿੱਟੀ ਗਾਰ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਰਧਾਲੂ ਮਿੱਟੀ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਂਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਇੱਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰਧਾਵਾਨ ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਮਝ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਭੀ ਹੋਣਗੇ। ਸੀਸੇ ਦੇ ਮਰਤਬਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਪਾ ਕੇ ਸੈਲਫਾਂ ਤੇ ਸਜਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਅਵਾਜ ਨੇ, ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੰਵਾਰਿਆ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਕੀ ਸੰਵਾਰ ਦੇਵੇਗੀ? ਮਿੱਟੀ ਤੇ ਚਰਨਧੂੜ ਜਾਂ ਸਰੋਵਰ ਜਲ, ਇਹੀ ਉਤਮ ਹੋ ਗਿਆ? ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਵਾਲਿਓ ਸੋਚੋ, ਵਿਚਾਰੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਮਹਾਨ ਹੈ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲਉ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗੋ ਨੇਕੀ ਵਾਲਾ ਸੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ। ਇਹੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅਰਥਾਂ ਸਮੇਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਖੇਚਲਕਰੋ। ਆਪਨਤਾ ਮਨੁ ਵੇਚੀਐ ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਨਾਲੇ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਸਤੁ ਪਛਾਣੀਐ ਅਪਨਾ ਘਰੁ ਭਾਲੇ॥ (420)

ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸੋ ਕਰੇ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਕਰਾਏ॥ ਨਾਨਕ ਸਿਰੁ ਦੇ ਛੂਟੀਐ ਦਰਗਹ ਪਤਿ ਪਾਏ॥ (421)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣਿਆਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਨਿਖੇਦ।

ਬੁਠ ਨ ਬੋਲਿ ਪਾਡੇ ਸੱਚੁ ਕਹੀਐ॥

ਹਉਮੈ ਜਾਇ ਸਬਦਿ ਘਰੁ ਲਗੀਐ॥ ਪੰਨਾ (904) ਮ:1॥

ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਬੁਠ ਨਾ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪੰਡਿਤ ਜਾਂ ਪੰਡਿਤਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਲੀਲ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਲਫਜ਼ ਇਤਨੇ ਸਰਲ ਹਨ ਕਿ ਉਲਥਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਾਂ ਪ੍ਰੋ: ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਦੇਖ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਹੇ ਪੰਡਿਤ! ਆਪਣੀ ਆਜੀਵਕਾ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜਜਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਵਿਆਹ ਆਦਿਕ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸੁਭ ਮਹੁਰਤ ਲੱਭਣ ਦਾ ਬੁਠ ਨਾਂਹ ਬੋਲ। ਸੱਚ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਹਉਮੈ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਮਿਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਆਤਮਕ ਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਸਾਹਾ ਗਣਿਹ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ॥ ਸਾਹੇ ਉਪਰਿ ਏਕੰਕਾਰ॥

ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਸੋਈ ਬਿਧਿ ਜਾਣੈ॥ ਗੁਰਮਤਿ ਹੋਇ ਤ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਣੈ॥ ਪੰਨਾ

904 ਮ:1॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸੱਚ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਾਇਕ ਮੰਨਕੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰੱਬ ਵੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਾਫ ਸਾਫ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ (ਪਾਡੇ) ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਨ ਕਰਕੇ ਬੁਠ ਨਾ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਗੀਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਫਿਰ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਤੂੰ ਵਿਆਹ ਆਦਿਕ ਸਮਿਆਂ ਤੇ ਜਜਮਾਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੁਭ ਲਗਨ ਮਹੁਰਤ ਗਿਣਦਾ ਹੈਂ, ਪਰ ਤੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਸੁਭ ਸਮਾਂ ਬਣਾਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਆਪ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਪਏ ਉਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸੁਭ ਸਮਾਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਰੇਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦੀ ਮੈਂ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਅਰਥ ਹਨ।

ਇਕਿ ਪਾਧੇ ਪੰਡਿਤ ਮਿਸਰ ਕਹਾਵਹਿ॥

ਦੁਬਿਦਾ ਰਾਤੇ ਮਹਲੁ ਨ ਪਾਵਹਿ॥

ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਪਰਸਾਦੀ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ॥

ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੇ ਜਨੁ ਆਪਾਰੁ॥ ਪੰਨਾ 904 ਮ:1॥

ਅਨੇਕਾਂ ਕੁਲੀਨ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਧੈ ਪੰਡਿਤ ਮਿਸਰ ਅਖਵਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਆਸਰੇ ਦੀ ਝਾਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦਾ ਦਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦੇ। ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਉਹ ਬੰਦਾ ਅਦੁਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਜੁਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੱਤਜੁਗ, ਤ੍ਰੇਤਾ, ਦੁਆਪਰ ਅਤੇ ਕਲਜੁਗ। ਪੰਡਿਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਇੰਜ ਹੈ। ਸੱਤਜੁਗ = 1728000, ਤ੍ਰੇਤਾ = 1566000, ਦੁਆਪਰ = 864000 ਅਤੇ ਕਲਜੁਗ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ 472000 ਸਾਲ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਧਾਰਣ ਜਿਹੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਜਰਾ ਕੁ ਸੋਚੀਏ ਤਾਂ ਉਪਰ ਲਿਖੀ ਗਿਣਤੀ ਝੂਠੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਇੱਤਨੀ ਆਯੂ ਭੋਗ ਕੇ ਮਰਿਆ ਹੈ? ਜੇ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਾਚਕ ਹੈ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਝੂਠੀ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਾਚਕ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਮੀ 4630000 ਸਾਲ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖੋ ਉਹ ਇੱਠ ਆਖੇਗਾ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਗਿਆਨੀ ਆਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉੱਠ ਵੀ ਪੰਡਿਤਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਇੰਸ ਕਰਕੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰੋਟੀਆਂ ਕਾਰਣ ਪੂਰੇ ਤਾਲੂ ਹੈ। ਉੱਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਅੱਜ ਦਾ ਭਾਈ, ਜਿਹੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ 100 ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਿਸਾ ਲੈ ਚੁਕਿਆ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਉੱਸ ਨੇ “ਸੋਈ ਚੰਦੁ ਚੜਹਿ ਸੇ ਤਾਰੇ” ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ 100 ਵਾਰੀ ਪੜਿਆ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੰਡਿਤਵਾਦ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋੜੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਸ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੰਡਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸਾਧਾਰਣ ਜਨਤਾ ਦੀ ਲੁਟ ਬੰਦ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਆਉਂਦੇ ਦੇਖੀਏ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉੱਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਹਨਾਂ ਨੇ ਜੁਗਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੋਈ ਚੰਦੁ ਚੜਹਿ ਸੇ ਤਾਰੇ ਸੋਈ ਦਿਨੀਅਰੁ ਤਪਤ ਰਹੈ॥

ਸਾ ਧਰਤੀ ਸੇ ਪਉਣ ਝੁਲਾਰੇ ਜੁਗ ਜੀਅ ਖੇਲੇ ਥਾਵ ਕੈਸੇ॥

ਹੇ ਪੰਡਿਤ! ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਨਿਕਾਲ ਇੱਠ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਹੀ ਕਲਜੁਗ ਹੈ। ਇੱਸ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਹੀ ਜਰਵਾਣੇ ਲੋਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਧੱਕਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਉੱਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਠ ਧੱਕਾ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਠ ਹਨ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਲੱਛਣ। ਕਲਜੁਗ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਧਰਤੀ ਸਾਜੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਚੜਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਤਾਰੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਸੂਰਜ ਚਮਕਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਉਹੀ ਹਵਾ ਝੁਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉੱਹੀ ਹਨ ਤਾਂ ਜੁਗ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਜੁਗ ਦੀ ਬਦਲੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਓ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇੰਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੁਗ ਜੀਅ ਖੇਲੇ ਥਾਵ ਕੈਸੇ। ਮਤਲਬ ਜੁਗ ਜੀਅ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਖੇਲਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇੰਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵ ਹਨ ਤਾਂ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਚਲਦੀ ਹੈ।

ਕਿਤੇ ਦੇਸਿ ਨ ਆਇਆ ਸੁਣਿਆ ਤੀਰਥ ਖਾਸ ਨ ਬੈਠਾ॥

ਦਾਤਾ ਦਾਨੁ ਕਰੇ ਤਹ ਨਾਹੀ ਮਹਲ ਉਸਾਰਿ ਨ ਬੈਠਾ॥ ਪੰਨਾ 902, ਮ:1

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਕਲਜੁਗ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤੀਰਥ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਦਾਨੀ ਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਭੀ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਕਲਜੁਗ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੰਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੰਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਜਿਸ ਨਾਲ

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਗੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ ਉਦੋਂ ਕਲਜੁਗ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਤਿ ਵਿਣੁ ਪੂਜਾ ਸਤ ਵਿਣੁ ਸੰਜਮੁ ਜਤ ਵਿਣੁ ਕਾਹੇ ਜਨੇਊ॥

ਨਾਹਵੁ ਧੋਵਹੁ ਤਿਲਕੁ ਚੜਾਵਹੁ ਸੁਚ ਵਿਣੁ ਸੋਚ ਨ ਹੋਈ॥ ਪੰਨਾ 902, ਮ:1॥
ਪਤੀ-ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਇਹ ਦੇਵ ਪੂਜਾ ਕਿਸ ਅਰਥ? ਉੱਚੇ ਆਚਰਨ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਕੇ ਇੰਸ ਸੰਜਮ ਦਾ ਕੀਹ ਲਾਭ? ਜੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਰੋਕ ਥਾਮ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਨੇਊ ਕੀਹ ਸਵਾਰਦਾ ਹੈ? ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਤੁਸੀਂ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਮਲ ਮਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਪਵਿਤਰ ਕਰਮ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪਵਿਤਰ ਆਚਰਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇੱਠ ਬਾਹਰਲੀ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਕੋਈ ਮੁਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਠ ਭੁਲੇਖਾ ਹੀ ਕਲਜੁਗ ਹੈ।

ਦੀਵਾ ਮੇਰਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਦੁਖੁ ਵਿਚਿ ਪਾਇਆ ਤੇਲੁ॥

ਉਨਿ ਵਾਨਣ ਓਹੁ ਸੋਖਿਆ ਚੂਕਾ ਜਮ ਸਿਉ ਮੇਲੁ॥1॥

ਲੋਕਾ ਮਤ ਕੋ ਫਕੜਿ ਪਾਇ॥

ਲਖ ਮਝਿਆ ਕਰਿ ਏਕਠੇ ਏਕ ਰਤੀ ਲੇ ਭਾਹਿ॥1॥ ਰਹਾਉ॥

ਪਿੰਡ ਪਤਲਿ ਮੇਰੀ ਕੇਸਉ ਕਿਰਿਆ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾਰੁ॥

ਐਥੈ ਓਥੈ ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਏਹੁ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰੁ॥2॥

ਗੰਗ ਬਨਾਰਸਿ ਸਿਫਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ਨਾਵੈ ਆਤਮ ਰਾਉ॥

ਸਚਾ ਨਾਵਣੁ ਤਾਂ ਥੀਐ ਜਾਂ ਅਹਿਨਿਸਿ ਲਾਗੈ ਭਾਉ॥3॥

ਇਕ ਲੋਕੀ ਹੋਰ ਫੁਮਿਫੁਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਟਿ ਪਿੰਡੁ ਖਾਇ॥

ਨਾਨਕ ਪਿੰਡ ਬਖਸੀਸ ਕਾ ਕਬਹੂੰ ਨਿਖੂਟਿਸਿ ਨਾਹਿ॥

ਹਿੰਦੂ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਹੱਥ ਤੇ ਆਟੇ ਦਾ ਦੀਵਾ ਰੱਖ ਕੇ ਜਗਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਅਣ ਡਿਠੇ ਹਨੇਰੇ ਰਸਤੇ ਉੱਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਇੱਠ ਦੀਵਾ ਉੱਸ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਚਾਨਣ ਕਰੇ। ਮਰਨ ਮਗਰੋਂ ਜਵਾਂ ਜਾਂ ਚਉਲਾਂ ਦੇ ਆਟੇ ਦੇ ਪੇੜੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਥਾਲੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮਣਸੇ (ਖੁਆਏ) ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਠ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀ ਰਸਤੇ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਠ ਮਰਯਾਦਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਹੈ। 360 ਵੱਤੀਆਂ ਤੇਲ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂ ਕਿ 13 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੀ ਜਲਾ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇੱਠ ਹੈ ਕੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੇ 360 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਤਰ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਠ 360 ਵੱਤੀਆਂ ਉਥੋਂ ਤਕ ਚਾਨਣ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਆਖਰ ਨੂੰ ਫੁਲ ਹਰਦੁਆਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਸੁਆਲ ਇੱਠ ਹੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਮਰੇ ਹੋਏ ਆਦਮੀ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੇ 360 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਿਤਰ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ? ਦੂਸਰਾ ਸੁਆਲ ਇੱਠ ਹੈ ਕਿ ਦੀਵਾ ਇੱਤਨੀ ਦੂਰ ਚਾਨਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗਾ? ਤੀਸਰਾ ਸੁਆਲ ਇੱਠ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਅਨਾਜ ਪੰਡਿਤ ਰਾਂਗੀ ਅੱਗੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੂਈ ਦੇ ਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅਗਲੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਦੇ ਦੇਵੀਂ ਤੇ ਉੱਠ ਅੱਗੋਂ ਇੱਠ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਈ ਮੈਂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਵਾਂਗਾ (ਸਾਖੀ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਵਾਲੀ)। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੰਸ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨ ਅੱਗੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੇਗਾ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇੱਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਉਪਰਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿੱਚ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦੀਵਾ ਹੈ ਜੇ ਇੰਸ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰੋਸਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਸ ਦੀਵੇ ਵਿੱਚ ਦੁਖ ਰੂਪੀ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜਲ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਦੁਖ ਮੁਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਮ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਾਹ ਵੀ ਮੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਿੰਡ ਭਰਾਣੇ(ਮਣਸਣੇ) ਹਨ। ਨਾਮ ਦਾ ਹੀ ਇੱਥੇ ਅਤੇ ਓਥੇ ਚਾਨਣ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਹੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਹੀ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਗੰਗਾ ਅਤੇ ਬਨਾਰਸ ਅਦਿ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਵਾਂ ਜਾਂ ਚੌਲਾਂ ਦੇ ਆਟੇ ਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਨ ਵੱਟ ਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭੋਟਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੂਜਾ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਉਹ ਆਪ ਖਾਂਦਾ

ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕੇ ਇੱਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਅਨਾਜ ਕਦ ਤਕ ਟਿਕਿਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਪਿੰਨ ਕਦੀ ਮੁਕਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਰਨ ਤਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਹਰ ਪਖੰਡ ਨੂੰ ਕੱਟਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸਖਤ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ?

ਗਜ ਸਾਢੇ ਤੈ ਤੈ ਧੋਤੀਆ ਤਿਹਰੇ ਪਾਇਨਿ ਤਗ ॥
ਗਲੀ ਜਿਨ੍ਹਾ ਜਪਮਾਲੀਆ ਲੋਟੇ ਹਥਿ ਨਿਬਗ ॥
ਓਇ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਨ ਆਖੀਅਹਿ ਬਾਨਾਰਸਿ ਕੇ ਠਗ ॥
ਪੰਨਾ 476 ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ॥

ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਬਰਾਹਮਣੀ ਕਰਮਾਂ ਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਰਚੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਸ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ, ਜੈਨੀਆਂ ਦੇ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਕਾਂਡਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਇੱਸ ਵਾਰ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇੱਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕਣ। ਆਓ ਵੰਨਗੀ ਮਾਤਰ ਆਪਾਂ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਹੀ ਲਈਏ।

ਸੂਚੇ ਏਹਿ ਨ ਆਖੀਅਹਿ ਬਹਿਨ ਜਿ ਪਿੰਡਾ ਧੋਇ ॥

ਸੂਚੇ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨ੍ਹ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥ ਪੰਨਾ 472 ਵਾਰ ਆਸਾ ॥
ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਹਾਉਣ ਨੂੰ ਹੀ ਸੂਚੇ ਹੋਣਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਇੱਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸੱਚ ਦੇ ਲੜ ਲਗਦੇ ਹਨ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹੀ ਸੂਚੇ ਹਨ। ਸਰੀਰਕ ਸਫਾਈ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਰੁਧ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਕਰਮਾਂ ਕਾਂਡਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਨ। ਸੂਤਕ ਦੀ ਗਲ, ਜਨੇਊ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹਾਂ।

ਨਾਨਕ ਮੇਰੁ ਸਰੀਰ ਕਾ ਇਕੁ ਰਬੁ ਇਕੁ ਰਥਵਾਹੁ ॥
ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਫੇਰਿ ਵਟਾਇਅਹਿ ਗਿਆਨੀ ਬੁਝਹਿ ਤਾਹਿ ॥
ਪੰਨਾ 470 ਵਾਰ ਆਸਾ ॥

ਇੱਸ ਸਲੋਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜੁਗਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਬੇਅਰਥ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਆਪਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ।

ਮਥੈ ਟਿਕਾ ਤੋੜਿ ਧੋਤੀ ਕਖਾਈ ॥

ਹਥਿ ਛੂਰੀ ਜਗਤ ਕਾਸਾਈ ॥ ਪੰਨਾ 471 ਵਾਰ ਆਸਾ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਹ ਲੋਕ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਟਿੱਕਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਲੱਕ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਗੋਰੂਏ ਰੰਗ ਦੀ ਧੋਤੀ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮਾਨੋ ਛੂਰੀ ਫੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਵੱਸ ਲੱਗਦਿਆਂ ਹੀ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਸਾਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਅਚਰਜੁ ਏਕੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਪੰਡੀਆ, ਅਬ ਕਿਛੁ ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਸੁਰਿ ਨਰ ਗਣ ਗੰਧੂਬ ਜਿਨਿ ਮੇਰੇ, ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਮੇਖੁਲੀ ਲਾਈ ॥1 ॥

ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਅਨਹਦ ਕਿੰਗੁਰੀ ਬਾਜੈ ॥ ਜਾ ਕੀ ਦਿਸਟਿ ਨਾਦ ਲਿਵ ਲਾਗੈ ॥1 ॥

ਰਹਾਉ ॥ {ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀਓ, ਪੰਨਾ 92}

ਕਹੁ, ਰੇ ਪੰਡੀਆ, ਕਉਨ ਪਵੀਤਾ ॥

ਐਸਾ ਗਿਆਨੁ ਜਪਹੁ, ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ॥1 ॥

ਰਹਾਉ ॥ {ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ 331}

ਏ ਪੰਡੀਆ ਮੇ ਕਉ ਢੇਢ ਕਹਤ, ਤੇਰੀ ਪੈਜ ਪਿਛੋਊਡੀ ਹੋਇਲਾ ॥2 ॥

ਤੂ ਜੁ ਦਇਆਲੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈ, ਅਤਿਭੁਜ ਭਇਓ ਅਪਾਰਲਾ ॥ ਫੇਰਿ ਦੀਆ ਦੇਹੁਰਾ ਨਾਮੇ ਕਉ, ਪੰਡੀਅਨ ਕਉ ਪਿਛਵਾਰਲਾ ॥3 ॥2 ॥ (ਪੰਨਾ 1292)

ਪੰਡਿਤ ਲਫਜ਼ ਤੋਂ ਪੰਡੀਆ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਲਿਖਣਾ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪੰਡਿਤਵਾਦ ਦਾ ਨਿਖੇਦ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਹੈ ਵੀ ਸੱਚ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਮਾਤਰ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ www.gurugranthdarpan.com web site ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਆਸਾ ਮਹਲਾ 5 ॥

ਦਾਨੁ ਦੇਇ ਕਰਿ ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ ॥ ਲੈਤ ਦੇਤ ਉਨ੍ ਮੁਕਰਿ ਪਰਨਾ ॥

ਜਿਤੁ ਦਰਿ ਤੁਮ੍ ਹੈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਣਾ ॥ ਤਿਤੁ ਦਰਿ ਤੂੰਹੀ ਹੈ ਪਛੁਤਾਣਾ ॥1 ॥

ਐਸੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਡੂਬੇ ਭਾਈ ॥ ਨਿਰਾਪਰਾਧ ਚਿਤਵਹਿ ਬੁਰਿਆਈ ॥1 ॥ ਰਹਾਉ

ਅੰਤਰਿ ਲੋਭੁ ਫਿਰਹਿ ਹਲਕਾਏ ॥ ਨਿੰਦਾ ਕਰਹਿ ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਉਠਾਏ ॥

ਮਾਇਆ ਮੂਠਾ ਚੇਤੈ ਨਾਹੀ ॥ ਭਰਮੇ ਭੂਲਾ ਬਹੁਤੀ ਰਾਹੀ ॥2 ॥

ਬਾਹਰਿ ਭੇਖ ਕਰਹਿ ਘਨੇਰੇ ॥ ਅੰਤਰਿ ਬਿਖਿਆ ਉਤਰੀ ਘੇਰੇ ॥

ਅਵਰ ਉਪਦੇਸੈ ਆਪਿ ਨ ਬੂਝੈ ॥ ਐਸਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਕਹੀ ਨ ਸੀਝੈ ॥3 ॥

ਮੂਰਖ ਬਾਮਣ ਪ੍ਰਭੂ ਸਮਾਲਿ ॥ ਦੇਖਤ ਸੁਨਤ ਤੇਰੈ ਹੈ ਨਾਲਿ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜੇ ਹੋਵੀ ਭਾਗੁ ॥ ਮਾਨੁ ਛੋਡਿ ਗੁਰਚਰਣੀ ਲਾਗੁ ॥4 ॥8 ॥

{ਪੰਨਾ 372}

ਇਸ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਉੱਸ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਆਖ ਕੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਐਸੀਆਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੀ ਗੁ.ਗ੍ਰ. ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੁਲਮ ਖੁਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੱਟੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿੰਦਦੇ ਸਗੋਂ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਜੀਵ/ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਚਮੜੀ ਉਦੇੜਦੇ ਹਨ। ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜੰਤਰੀਆਂ ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਮੰਗਲੀਕ ਨਾਲ ਮੰਗਲੀਕ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਮਰਣੁ ਲਿਖਾਇ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਆਏ ॥ ਕਿਉ ਰਹੀਐ ਚਲਣਾ ਪਰਥਾਏ ॥ ਸਚਾ

ਅਮਰੁ ਸਚੇ ਅਮਰਾ ਪੁਰਿ ਸੋ ਸਚਿ ਮਿਲੈ ਵਡਾਈ ਹੇ ॥ ਪੰਨਾ 1022 ਮ:1

ਜੇ ਆਪਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੰਗਲੀਕ ਨਾਲ ਮੰਗਲੀਕ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੰਗਲੀਕ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਮੰਗਲੀਕ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਬਲਕਿ ਮੌਤ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਮਰਣੁ ਲਿਖਾਇ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਆਏ ॥ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ, ਬਹੁ-ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਰੱਬ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਰੱਬ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਚੂਹਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਬਲਦ, ਗਰੁੜ, ਕੰਨਖੰਜੂਰਾ ਜਾਂ ਹੰਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸ਼ਿਵਜੀ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਰੱਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਗੁ. ਗ੍ਰ., ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਆਸਾ ਘਰੁ 8 ਕਾਫੀ ਮਹਲਾ 5

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਮੈ ਬੰਦਾ ਬੈ ਖਰੀਦੁ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ॥ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ

ਸਭੁ ਤਿਸ ਦਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੈ ਤੇਰਾ ॥1 ॥

ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੇ ਤੂੰ ਧਣੀ ਤੇਰਾ ਭਰਵਾਸਾ ॥

ਬਿਨੁ ਸਾਚੇ ਅਨ ਟੇਕ ਹੈ ਸੋ ਜਾਣਹੁ ਕਾਚਾ ॥1 ॥ ਰਹਾਉ ॥ {ਪੰਨਾ 396}

ਮਾਰਿਆ ਸਿਕਾ ਜਗਤਿ ਵਿਚਿ ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥੁ ਚਲਾਇਆ ॥ ਥਾਪਿਆ

ਲਹਿਣਾ ਜੀਵਦੇ ਗੁਰਿਆਈ ਸਿਰਿ ਛੁੜ ਫਿਰਾਇਆ ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ 45ਵੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਬਾਬਾ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਵਰਗੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਇੰਜੀਸੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨੀ ਮਾੜੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਹਿਣਾ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ। ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੁ. ਗ੍ਰ., ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਵਿਚ ਪੰਡਿਤ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਚੰਗਾ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਪੰਨਾ 708 ਤੇ ਨਿੰਦਾ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ: ਦੋਸ਼ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਯਾ, ਹਜ਼ਵ, ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਥਾਪਣ ਦਾ ਕਰਮ। ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ,

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਇੰਨਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਨੇਡਾ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ) ਬਰੈਪਟਨ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀ ਹੈ?

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਠਿੰਡਾ

ਪੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਕਾ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਂਦੇੜ ਵਿਖੇ ਸੰਨ 1708 ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੁਕਮ (ਉਪਦੇਸ਼) ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, 'ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਮਿਲਬੋ ਚਰੈ, ਖੋਜ ਸਬਦ ਮਹਿ ਲੇ'। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਬਦ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾਈਏ। ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਸਬਦ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਤਾਂ ਲਿਆ ਪਰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਦੱਸੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਾਂ ਗੋਲੇ; ਅਗਰ ਪਿਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇਖਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਉਸ ਵੱਲ ਤਵੱਜੋਂ ਦੇਣੀ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜਦ ਉਹ ਬੱਚਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਉਣ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭੁ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤ ਸੰਸਾਰੁ

ਡਿਠੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ (ਮ: 3, ਪੰਨਾ 594)

ਭਾਵ ਕਿ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਸਬਦ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਤਨੀ ਦੇਰ ਅਸੀਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਅਰਥ ਦੱਸ ਕੇ ਕਈ ਪਖੰਡੀ ਸਾਧ ਫੋਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਪਾਸੋਂ ਸਹੀ ਅਰਥ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਗ਼ਲਤ ਭੁਲੇਖੇ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:-

ਵਸਤੁ ਅੰਦਰਿ ਵਸਤੁ ਸਮਾਵੈ ਦੂਜੀ ਹੋਵੈ ਪਾਸਿ (ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: 2)

ਭਾਵ ਜੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗ਼ਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਵਸਤੁ ਪਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਸਤੁ ਪਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਸਤੁ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਭਾਂਡਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਸੀਂ ਦੂਜੀ ਵਸਤੁ ਉਸ ਭਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤਾਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਸੁਣੀਏ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੀਏ। ਇਸੇ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇ ਉੱਥੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ

ਇਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਤਿ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ। ਫੁਰਮਾਨ ਹਨ:

ਐਸੀ ਮਤ ਦੀਜੈ ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਸਦਾ ਸਦਾ ਤੁਧ ਧਿਆਈ (ਮ: 5, ਪੰਨਾ 673)

ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਤਿ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਜਾਂ ਗੁਰੂ-ਘਰਾਂ ਵਿਖੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪੰਗਤੀਆਂ ਕਦੇ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ?

ਰੇ ਜਨ ਉਥਾਰੈ ਦਬਿਓਹੁ ਸੁਤਿਆ ਗਈ ਵਿਹਾਇ,

ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਸੁਣਿ ਨ ਜਾਗਿਓ ਅੰਤਰਿ ਨ ਉਪਜਿਓ ਚਾਉ

(ਮ: 4, ਪੰ. 651)

ਇੱਥੇ ਸੁੱਤਿਆ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਸੌਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸੁਤਿਆ ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦੱਸੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਗੱਲ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁੱਤਿਆ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਰ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੁਰਮਾਨ ਹਨ:

ਇਸੁ ਦੇਹੀ ਅੰਦਰਿ ਪੰਚ ਚੋਰ ਵਸਹਿ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਹੰਕਾਰਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੂਟਹਿ ਮਨਮੁਖ ਨਹੀ ਬੁਝਹਿ ਕੋਇ ਨ ਸੁਣੈ ਪੂਕਾਰਾ (ਮ: 3, ਪੰ. 600)

ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਰੂਪੀ ਚੋਰ ਨੇ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਗੁਣ ਸਨ, ਸਭ ਲੁੱਟ ਲਏ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ, ਕੇਵਲ ਮਹਿੰਗੇ-ਮਹਿੰਗੇ ਰੁਮਾਲੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ, ਸਰਦੀਆਂ 'ਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀਟਰ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਏ.ਸੀ. ਜਾਂ ਪੱਖੇ ਲਾਉਣ, ਪਾਠ ਵੇਲੇ ਧੂਫਾਂ, ਜੋਤਾਂ, ਨਾਰੀਅਲ, ਕੁੰਭ, ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵੇ ਘੁੱਟਣ, ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਤੋਤਾ ਰਟਨੀ ਜਾਂ ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਠ, ਸੰਪਟ ਪਾਠ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ

ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ

ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ੧ (ਮ: ੪, ਪੰ.

669)

ਗਾਉਣਾ-ਸੁਣਨਾ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ; ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ, ਲੈਕਚਰ, ਵੀਚਾਰਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਤਨਾਂ ਕੁਝ ਸੁਣ ਕੇ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਹੋਰਾ-ਫੇਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਪਰਉਪਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਤਨਾ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਢਾਲਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਮਨ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ

ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਬੜੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਲਾ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, 'ਜੀ ਅਨੰਦ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹਨ? ਇਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।' ਕੀ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕੰਨ-ਰਸ? ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਹਨ:

ਜੋ ਡੁਬੰਦੇ ਆਪਿ ਸੇ ਤਰਾਏ ਕਿਨ ਖੇ (ਮ: 5, ਪੰ. 1101)

ਜੇ ਆਪ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਰ ਪਲ ਢਾਲ ਲਵਾਂਗੇ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸੀਸ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪੇ ਹੀ ਝੁਕ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਆ ਕੇ ਦੱਸੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਉਸ ਦੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਰੱਖ ਦਿਆਂ। ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਤੇ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਤ ਜਿ ਆਖੈ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਆ ਦੀਜੈ

ਸੀਸੁ ਵਢੇ ਕਰਿ ਬੈਸਣੁ ਦੀਜੈ ਵਿਣੁ ਸਿਰ ਸੇਵ ਕਰੀਜੈ (ਮ: 1, ਪੰ. 558)

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾ ਲਵਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਹਰ ਪਲ, ਹਰ ਸਵਾਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਬਤੀਤ ਹੋਵੇ:

ਜੋ ਦੀਸੈ ਗੁਰਸਿਖੜਾ ਤਿਸੁ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਉ ਪਾਇ ਜੀਉ

ਆਖਾ ਬਿਰਥਾ ਜੀਅ ਕੀ ਗੁਰੁ ਸਜਣੁ ਦੇਹਿ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ (ਮ: 5, ਪੰ. 763)

ਭਾਵ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਸਾ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਵਾ ਦਿਉ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਕ ਹੈ:

ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੀ ਕੋਈ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵੈ ਸੇ ਭਾਈ ਸੇ ਮੇਰਾ ਬੀਰ (ਮ: 4, ਪੰ. 861)

ਇਸੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸਲੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਿਰਫ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:

ਗੁਰ ਸਿਖਾ ਇਕੋ ਪਿਆਰੁ ਗੁਰ ਮਿਤਾ ਪੁਤਾ ਭਾਈਆ (ਮ: 3, ਪੰ. 648)

ਆਉ, ਹੁਣ ਜਾਗੀਏ! ਜੋ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:

ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ

ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼, ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ਦੇਣਾ, ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਾਂਗੇ-

‘ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਤਬੈ ਚਲਾਇਓ ਪੰਥ

ਸਭਿ ਸਿਖਨ ਕਉ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਓ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ
ਜੇ ਪ੍ਰਭ ਕਉ ਮਿਲਬੋ ਚਰੈ ਕੋਜਿ ਸ਼ਬਦ ਮੇਂ ਲੇਹ ’’

ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਨੇਹਾ

ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕ ‘ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸ਼ਰੇਣੀ’ ਵਿੱਚੋਂ ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ, ਨਿਊਯਾਰਕ

ਜੀਵਨ ਭਰ ਧਾਰਮਿਕ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਕੇ ਜੋ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸ ਲੇਖਣੀ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਮਤਿ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਸੇਧ ਅਪਨਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਸੂਰਜ ਅੱਗੇ ਛਾਈਆਂ ਬੱਦਲੀਆਂ ਨੂੰ ਛਾਂਟਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ਰੇ-ਆਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਿਉਂ ਪਛੜਿਆ ?-

ਕਿਉਂਕਿ, ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀ 95 ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਸ਼ਕਤੀ ਸੁਆਰਥ ਸਿੱਧ ਰਾਜਨੀਤਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਗਹਿਰੀ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗਿਆਨਹੀਣ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਣਖੀਲੇ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੁੰਦੇ ਗਏ, ਸਿਰਫ ਰੋਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗਾਹ ਬਣਾ, ਲੋੜਵੰਦ, ਬੇਸਹਾਰਾ ਅਮਗਹੀਣ, ਨੇਤ੍ਰਹੀਣ ਇਸ ਖੇਤ੍ਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੇ ਗਏ। ਸੁਆਰਥੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ਰੇਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਰਣੀ ਘਰੇਲੂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਭੈ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ।

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਅੰਗ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਹਨ। ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ੯੦ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਸਾਧ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਨਾਵਾਕਫ ਹਨ। ਹੰਕਾਰ ਸੁਆਰਥ-ਵੱਸ ਹੋ, ਗੁਰੂ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹਨ। ਜਦ ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪੁਜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਅਵਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਮਰਿਆਦਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਤਲ ਤੇ ਖੇਰੂੰ ਖੇਰੂੰ ਹੋਣ ਦਾ ਬਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (ਪੰਨਾ: ੧੪, ੧੫)

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ‘ਗ਼ਰੀਬ ਦਾ ਮੂੰਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ’, ਪਰ ਇਹ ਧਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਾਬਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਸਰੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਸੀ। ਲੇਕਿੰਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਉਮੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਹ ਇਮਾਰਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹਨ। ਇਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਤਾਂ ਗ਼ਰੀਬ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਰੋਟੀ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਨਾਲ ਈਸਾਈਅਤ ਨੂੰ ਪਿਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਨੂੰ ਗ਼ਰੀਬ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਰਹੇ ਹਾਂ। (ਪੰਨਾ: ੧੬)

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇੱਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਨੇ। ਗੋਲਕ ਨੂੰ ਇਲੈਕਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਾਨ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰਨਾ, ਬਸ ਇਹੀ ਕੁਝ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 70 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਧੋਖਾ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਤੇ ਡੇਰੇਦਾਰ ਸਾਧਾਂ) ਅਸਲੀ ਚਿਹਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੋਈ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਮੈਂ ੪੦-੪੫ ਸਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਿਨਾਅ ਤੇ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ

ਸੁਆਰਥੀ ਮਨੁਖ ਹੀ ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਆਏ ਨੇ। ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਵਾਲੇ ਮਨੁਖ ਹੀ ਗੁੰਥੀ ਤੇ ਰਾਗੀ ਸ਼ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਠੱਪ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। (ਪੰਨਾ:੯੬)

ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਲੋੜ:-

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਲੜਾਈ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਕਾਸ ਰੋਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਅਨਮਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੋਪ ਨੂੰ ਸਰਵ-ਸਰਵਾ ਬਣਾ ਕੇ ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਪੋਪ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਣ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਰਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਗਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਗਾਂ ਦੀਆਂ ਗਰਦਨਾਂ ਤੇ ਰੀੜ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਟੱਟ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਦੋਗਤੀ ਹਰ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। (ਪੰਨਾ:੪੧)

(ਸਾਡੇ ਮਜ਼ਹਬ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ)ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰਖਣੀ ਰੇਤ 'ਚੋਂ ਤੇਲ ਕਢਣ ਦਾ ਵਿਅਰਥ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਢਾਂਚਾ ਬਦਲੇ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਗਿਆਨ-ਰਸ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੁ ਵਕਤ ਸਿਰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। (ਪੰਨਾ:੧੦੬) ਕਿਸੇ ਰੋਗ ਦਾ ਵਕਤ ਸਿਰ ਇਲਾਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਰੋਗ ਲਾ-ਇਲਾਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਡੁੱਲੇ ਬੇਰਾਂ ਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਿਆ।

(ਯਾਦ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ)ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਗਿਆਂ ਜੋ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬਾ ਕਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹੰਤਾਂ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨੇ, ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਹਨ। ਇਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਸ਼ਣ ਉਸ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਲਾਉਣਗੇ, ਜੋ ਅਣਖੀਲਾ ਹੋਵੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਸ ਪਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਦ ਵੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਉਹ ਸਜਣ, ਜੋ ਉਸਾਰੂ ਜਜ਼ਬੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਚੋਟ ਸਹਾਰਨ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਬਣਾ ਲੈਣ। ਉਹ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਖ਼ੂਨ-ਖ਼ਰਾਬੇ ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋਵਣ, ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਾ ਹੈ। (ਪੰਨਾ:੯੭-੯੮)

ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋ ਰੱਬੀ ਤੜਪ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਸੰਗਠਤ ਹੋ ਕੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਧਾਰਕ ਲਹਿਰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ। (ਪੰਨਾ:੯੯) ਜੀਵਨ ਹੰਡਾ ਚੁੱਕੇ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਦਰਦ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਖਦੇ ਹੋਵਣ, ਇਸ ਉਸਾਰੂ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਉਮਰ ਟੱਪ ਚੁਕੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਅਵੱਸ਼ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਸਿਕ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਅੱਜ ਤਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੋ ਚੁਕੀਆਂ ਧਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। (ਪੰਨਾ:੧੦੭) ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਜਿਤਨੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ, ਇਤਨੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲੜਦਿਆਂ ਹੀ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਲੜਾਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਖਰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਅੱਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਈਸਾਈਅਤ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਪੈ ਗਈ। (ਪੰਨਾ:੬੭) ਪਰ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਭਟਕਣ ਤੇ ਖ਼ੂਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਜੋ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸੁਧਾਰਕ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੇਧ ਲੈ ਲੈਣੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਲਿਖ ਕੇ ਤੇ ਬੋਲ ਕੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਤਮੀਰੀ ਕੰਮ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਾਮਨ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੀ ਜੀ ਸਹਾਈ ਹੋਵਣ, ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ। (ਪੰਨਾ:੧੧੨)

(ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹਮਖਿਆਲ ਹਾਂ। ਪਰ ਅਡੋਸ ਸਾਠੂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੀ ਕੈਹਣੀ ਔਰ ਕਰਨੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕ।)

ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਧੋਖਾ

ਪ੍ਰਿੰ: ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ (ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਚੋਣਵੇਂ ਲੇਖ ਵਿੱਚੋਂ)

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਫ਼ਤਵਾ: ਚੂੰਕਿ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ" ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਨ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਦੋ ਵੀਚਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਐਸੇ ਸੰਕੇ ਸ਼੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅਥਵਾ ਉਸ ਵਲੋਂ ਨਿੱਯਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਸਾਮਾਧਾਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਮਿਤੀ ੬.੭.੭੩ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ "ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ" ਅਤੇ "ਚਰਿਤ੍ਰੋ ਪਖਯਾਨ" ਵਾਰੇ ਪੁੱਛ ਪੁੱਜੀ। ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪੁੱਛਾਂ ਦਾ ਜੋ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਨਕਲ ਹੇਠਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ:-

ੴ ਵਿਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹ॥ ਦਫ਼ਤਰ-ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੰ: ੩੬੬੭੨ ੩/੪-੮-੭੩, ਸ੍ਰ: ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਾਟੋਜ, ਲੋਅਰ ਮਾਲ, ਕਸਾਉਲੀ (ਹਿ:ਪ੍ਰ) ਪ੍ਰਯੋਜਨ: ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਛ ਸਬੰਧੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ, ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾ ਮਿਤੀ ੬-੭-੭੩ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀ ਰਾਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:- ੧. "ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ" ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਰੇ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪੰਥਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੇ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ੨. "ਚਰਿਤ੍ਰੋ ਪਖਯਾਨ" ਜੋ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਇਹ "ਦਸਮੇਸ਼ ਬਾਣੀ" ਨਹੀਂ। ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਕ, ਸਹੀ-ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ (ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ) ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਨੋਟ: ਉਪਰੋਕਤ ਉਤਰ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਗਿਆਨੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੋਰਾ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਨ, ਗਿਆਨੀ ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬ। ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮਨਾਮਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਨ, ਉਸ ਵਾਰੇ ਅਸਲੀਅਤ ਕੀ ਹੈ ਹੇਠਾਂ ਪੜ੍ਹੋ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਗਿ: ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ "ਹੁਕਮ-ਨਾਮੇ" ਬਾਰੇ ਸੱਚੀ ਸਾਖੀ

(ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਿੰ: ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ)

ਵਿਦਵਾਨ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ "ਅੰਬਾਲਾ" ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਨ ੧੯੭੬ ਵਿੱਚ "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ-ਨਿਰਣੈ" ਨਾਮ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਤੇ ਛਾਪੀ, ਜਿਸ ਵਿਚਲੇ ਲੇਖਾਂ ਵਾਰੇ, ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਅਰਦਮਨ

ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀਆਂ, ਸ: ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਮਾਰਕੋ, ਸ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾੜੀ, ਸ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ (ਜੋ ਹੁਣ ਇੱਕ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਸਾਧ ਕੋਲ ਵਿਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ) ਸ: ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਤੇ ਪ੍ਰਿ: ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੂਜਾ ਆਦਿਨਾਮ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਬਿੱਪਰ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਨਿਰੋਲ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੀ ਸਨ, ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ; ਪਰ, ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਵਿਰੋਧਤਾ। ਆਖਰ, ਅਜੀਬ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ੧੯੭੭ ਈ: ਨੂੰ, ਜਥੇਦਾਰ, "ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ" ਵਲੋਂ "ਹੁਕਮ-ਨਾਮਾ", ਮਿਤੀ ੫-੭-੭੭ ਰਾਹੀਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਆਦਿਕ।

ਅੱਜ, ਇਸ ਦੁਰਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ, ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਤ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹਨ। ਇਹ ਲੇਖਕ, ਸੰਬੰਧਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਜੋ ੧੯੭੭ ਈ: ਨੂੰ ਹੋਈ, ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ, ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸਚਾਈ ਨਾਲ "ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ" ਵਜੋਂ ਕਲਮ-ਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਯੋਗ ਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

ਜਾਣਕਾਰੀ:- ਸੰਬੰਧਤ ਪੁਸਤਕ ਛਪਣ ਉਪ੍ਰੰਤ, ਆਮ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ, ਸ਼੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰਤ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਬੁਲਾਈ:-

੧. ਗਿਆਨੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭੋਰਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ।
 ੨. ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਜਨੋਹਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ
 ੩. ਗਿਆਨੀ ਚੇਤ ਸਿੰਘ, ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।
 ੪. ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।
 ੫. ਸ੍ਰ: ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ।
 ੬. ਪ੍ਰਿ: ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਮੈਂਬਰ ਧਰਮ ਪਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ।
 ੭. ਸ੍ਰ: ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸ਼੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ।
 ੮. ਸ੍ਰ: ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਚਮਕ ।
 ੯. ਪ੍ਰੋ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ, ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।
 ੧੦. ਡਾ: ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਕਾਰੀ
 ੧੧. ਲੇਖਕ, (ਦਾਸ ਪ੍ਰਿ: ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ)
- ਨੋਟ:- ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਪੰਥ ਕੁ ਮੈਂਬਰ ਹੋਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮੈਨੂੰ ਵਿਸਰ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਂ, "ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ" ਦੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨੋਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਅਵੱਸ਼ ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਕਾਰਵਾਈ:- ੧. ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ" ਦੇ ਮੀਟਿੰਗ ਹਾਲ ਵਿੱਚ, ਜਥੇਦਾਰ "ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ" ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਆਰੰਭ ਹੋਈ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਜਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਅਜਨੋਹਾ, ਵੱਡੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਗੁਸਤ ਸਨ। ਉਹ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ, ਗਿ: ਜੀ ਵਿਰੁੱਧ ਤੁਰੰਤ ਫ਼ਤਵਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦ ਸ੍ਰ: ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ" ਨਾਮ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ" ਵਿਚਲੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ, "ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ" ਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਵੀਚਾਰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ, ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਝਾੜਿਆ, ਅਤੇ ਉਹ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਹਿਮ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਇਹ ਝਾੜ ਏਨੀ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਕਿ ਫੇਰ "ਅਸ਼ੋਕ" ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ, ਚੁੱਚਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਖਾਮੋਸ਼ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਲੇਖਕ (ਦਾਸ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ) ਲੱਗ-ਭੱਗ ੪੫ ਕੁ ਮਿੰਟ, ਪੂਰਨ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰੀ, ਵੇਖਦਾ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ੨. ਆਖਰ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ,

"ਬਾਬਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਕੁਝ ਬੋਲੋ ਵੀ।" ਮੈਂ ਅੱਗੋਂ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਉੱਚੀਆਂ ਪਦਵੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਚੁਣੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਆਕਤੀ ਨੂੰ, ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੱਖ ਸੁਣੇ ਦੇ, "ਫਾਹੋ" ਲਾਉਣ ਲਈ ਬੜੇ ਉਤਾਵਲੇ ਹਾਂ। ੩. ਮੇਰੀ ਸਨਿਮਰ ਪੁੱਛ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਤਿਕਾਰਤ ਵਿਆਕਤੀਆਂ ਚੋਂ, ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਰੇ "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ" ਨੂੰ ਪੜਚੋਲੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਘੋਖ ਕੇ ਵਾਚਿਆ ਵੀ ਹੈ? ਸਭ ਖਾਮੋਸ਼ ਸਨ। ੪. ਕੀ "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ" ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਤਾ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾਂ ਪੁਰਾਣਾਂ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ? ੫. ਕੀ ਜੂਨ ੧੯੭੩ ਨੂੰ, ਜਥੇਦਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਪੰਜਾਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਚੰਡੀਗੜ ਦੀ ਪੁੱਛ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ, ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ, ਸ੍ਰ: ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ, ਇਹ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਚਰਿਤ੍ਰੇ ਪਖਿਆਨ" ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਰਚਨਾ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਹੈ? ਫੇਰ ਮੇਰੀ ਪੁੱਛ ਸੀ ਕਿ ਐਸੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਸੁਰਜ-ਵੱਤ ਰੋਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰਾ "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ" ਸ੍ਰੀ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਰਚਨਾਂ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਸਨਿਮਰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ, ਗਿ: ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਲਏ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ, ਸੋ, ਮੇਰੀ ਅਸੰਮਤੀ ਨੋਟ ਕਰਕੇ ਆਪ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪ੍ਰੰਤੂ, ਐਸਾ ਕਰਨੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਿ: ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਯੋਗ ਮਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰਾਂ।

ਮਤਾ:- (ੳ) ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਜੁੜੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁੱਝ ਪੰਥ ਪ੍ਰਵਾਣਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਾਰੇ ਕੱਤਈ, ਦੋ ਟੁੱਕ ਆਪਣਾ ਮੱਤ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਆਪਣਾ ਪੱਖ, ਪੰਥ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਰੱਖਦੇ, ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਇਤਿਆਦਿਕ। (ਅ) ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਵੱਡੀ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ, ਸ਼੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਿਨੈ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਕੰਮ ਚੁੱਕਿ ਹੋਰ ਕਠਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਫੁਰਸਤ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਵੇ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਘੋਖ ਤੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਨਾਲ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਦੇਵੇ ਕਿ "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ" ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ" ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ "ਬਿਪਰ-ਸੰਸਕਾਰੀ" ਰੀਤਾਂ, ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਮਨਮੱਤ ਦੀਆਂ ਮਨੋਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ?

ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ:- ਆਖਰ ਇਹ ਮਤਾ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਗਿ: ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਦੰਡ ਦੇਣਾ ਯੋਗ ਨ ਜਾਤਾ। ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਮਤਾ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋ: ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਫੇਰ ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮ-ਨਾਮਾਂ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ? ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਫੈਸਲੇ ਉਪ੍ਰੰਤ, ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਆਕਤੀ ਨੂੰ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿੱਟੀ ਪਲੀਤ ਕਰੇ। ਜਥੇਦਾਰ "ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ" ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੇ ਸਰਬ-ਸੰਮਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪ ਸ਼ਾਮਲ ਨ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸੀ, ਹਾਂ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸਾਂਝੇ ਤੇ ਸਰਬ-ਸੰਮਤ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਮਨ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਫੇਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸੱਦਦੇ, ਅਤੇ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ

ਹੋਇਆ ਫੈਸਲਾ ਬਦਲਵਾ ਲੈਂਦੇ, ਪਰ, ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਰੁੱਧ, ਐਸਾ ਹੱਤਕ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਫੈਸਲਾ ਨ ਕਰਦੇ।

ਪਿਛੋਕੜ:- ਇਸ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ, ਉਹ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ:- ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਮਸਕੀਨ ਦੀ ਇੰਦੋਰ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ, ਮੁੱਠ ਭੇੜ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਆਪਣੇ ਹਿਤ ਤੇ ਵੱਡੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ, ਗਿਆਨੀ ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ "ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ" ਨੂੰ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਆਨੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭੋਰਾ, "ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ" ਨਾਲ ਡਾਢੀ ਸਮੀਪਤਾ ਸੀ। ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭੋਰਾ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ "ਹੁਕਮ-ਨਾਮ" ਜਾਰੀ ਕਰਨ। ਇਉਂ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅੰਤਲੀ ਜਾਨ-ਲੇਵਾ ਬੀਮਾਰੀ ਸਮੇਂ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਸੈਕਟਰ ੩੭) ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਪੁੱਛਣ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ "ਮਸਕੀਨ" ਜੀ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਪਲੇਸ-ਪਲਾਸ ਕੇ, ਗਿਆਨੀ ਹੋਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਮਾਫੀ ਮੰਗਵਾਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸਖਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੇ ਬੇ-ਬਸੀ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ। ਉਹ "ਮਾਫੀ" ਦੇ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਖਕੇ ਦਿੱਤੇ ਚੰਦ ਅੱਖਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪਛਤਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਲਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਕਰਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਪੁੱਜ ਗਿਆ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ, ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ, ਇੰਨੇ ਬੇ-ਸੁਰਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਲਿਖਾ ਸਕੇ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨ ਸੱਤਾ ਸਦਾ ਲਈ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਈ। ਸੋ, ਇਹ ਹੈ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਜਥੇ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਗੁਰਸਿੱਖ, ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ-ਭਰਪੂਰ ਵਰਤੋਂ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ "ਸੱਚੀ ਸਾਖੀ"।

ਵੱਲੋ:- ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਮੈਂਬਰ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱ: ਸਿ: ਗੁ: ਪੁ: ਕਮੇਟੀ ਫਾਉਂਡਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਕਾਲਜ (ਰਜਿ.) ਗੁਰਮਤਿ ਲੈਕਚਰਾਰ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਮੈਂਬਰ- ਵਿਸ਼ਵ ਸਿੱਖ ਕਾਉਂਸਿਲ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ- ਗੁਰਮਤਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ, ਦਿੱਲੀ। ਮਿਤੀ: ੬/੧੨/੯੭ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਪ੍ਰਿ: ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀਉ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ । ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲੇਖ ਵੀ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਇਸ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, "ਹੁਕਮ-ਨਾਵੇ" ਪਰੇਖੇ, ਜੋ ਵੇਰਵਾ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਬੇਨਤੀਆਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:- ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਰੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਉਹ ਕੁੱਝ ਵੇਰਵਾ" ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਪੁਰ ਵਾਸੀ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:- ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰ: ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨਾਲ, ਭਾਈ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਲੀਗੜ, ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਭੋਰਾ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ, ਇਹ ਹੁਕਮ-ਨਾਵਾਂ ਜੋ ਮੂਲੋਂ ਗਲਤ ਹੈ, ਵਾਪਸ ਕਰਵਾ ਲੈਣਗੇ। (ਪਿਆਨ ਰਹੇ ਭਾਈ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਹੈ) ਇਸ ਵਕਤ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ, ਦਾਸ ਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ "ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਹੈ" ਭੋਰਾ ਜੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਹੀ ਉੱਥੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਬੱਸ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣਗੇ, ਉਹ (ਭੋਰਾ ਸਾਹਿਬ) ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਾਸ ਤੇ ਸ੍ਰ: ਮਿਲਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨਾਲ "ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ" ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਭਿਣਕ "ਮਸਕੀਨ ਸਾਹਿਬ"

ਨੂੰ ਪੈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ, ਫਟਾਫਟ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਪੁੱਜੀ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਾਂਗਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਵੀ ਮੈਂ ਟਿਕਟ ਲੈ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਚੱਲਣਾ, ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਲਵਾਂਗੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਉੱਕ ਗਏ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਉਹ, ਮਸਕੀਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਚਾਲ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਮਸਕੀਨ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਕਤ, ਸਾਨੂੰ ਰਾਤੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਫਿਕਰ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਘਬਰਾਹਟ ਸੀ ਕਿ ਮਸਕੀਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਚਾਲ ਨ ਹੋਵੇ, ਆਖਿਰ ਇਹੀ ਹੋਇਆ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵਾਪਿਸ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਲਾਜਪਤ ਨਗਰ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ, ਸ੍ਰ: ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਫੂਨ ਕਰਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਤਦ, ਇਸ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਥਰੂ ਸਨ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਰਾਜੋਰੀ ਗਾਰਡਨ, ਉਹ ਮੇਰੀ ਇੰਤਜਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਲਵਾਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਚੱਲੋ। ਉੱਥੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਥਾ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ।

ਧੋਖਾ: ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਿਆਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਂਦਿਆਂ, ਭੋਰਾ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਪੈਡ ਤੇ ਕੁੱਝ ਟਾਈਪ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਮੇਰੀ ਐਨਕ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। (ਚੇਤੇ ਰਹੇ, ਇਤਨੀ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਬਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਐਨਕ ਡਿੱਗੀ, ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਸੀ), ਭੋਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੋਵੇਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਛੱਡੋ ਐਨਕ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ? ਫਟਾਫਟ ਸਾਈਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦੇਗ ਕਰਵਾਉ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸਾਈਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਲਿਆਉ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਤਾਂ ਲਵਾਂ। ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ "ਚੋਪਈ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ" ਦੇ ਮੁਆਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ, ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲਈ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕ ਗਈ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮਸਕੀਨ" ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹਾਂ ਕਿ "ਚੋਪਈ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ, ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ"।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ, ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੂੰ, ਰਾਜੋਰੀ ਗਾਰਡਨ ਛੱਡ ਕੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਲੈ ਕੇ, ਲਾਜਪਤ ਨਗਰ ਚਲੇ ਆਏ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਫੀ ਵਾਲੇ ਝੂਠ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਖੈਰ, ਦਾਸ ਅਤੇ ਸ੍ਰ: ਨਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਾਜੋਰੀ ਗਾਰਡਨ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜੇ। ਅੱਗੇ ਮਸਕੀਨ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਈਡ ਦੇ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਾਰਪਾਈ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਬੋਲੇ, ਮਸਕੀਨ, ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਲਾਹ ਕੇ, ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ, ਫਿਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪੱਗ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਫਜ਼ ਸਨ, ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨਾਲ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਕਥਾ ਕਰਵਾਂਗਾ, ਮੁਆਮਲਾ ਰਵਾ-ਦਫਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ; ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਕਾਰਨ, ਸਾਡੀ ਵੀ ਇਹੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਦੱਸਣਾ, "ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ" ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਜਦੋਂ

ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਮੇਰਾ ਫੈਸਲਾ, ਚੌਪਈ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਬਾਰੇ ਉਹੀ ਹੈ"। ਸੋ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ, ਮਸਕੀਨ ਨਾਲ, ਇਸ ਬੁਠੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਅਲਵਾਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਮਸਕੀਨ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਕੇ ਅਲਵਾਰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਇਸ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੁਕਦੇ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਹੁਕਮ-ਨਾਮੇ ਵਾਰੇ ਕਾਫੀ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਵੱਧ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ੧੦੦੦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਿੱਠੀਆਂ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਣ ਵਾਸਤੇ ਪੜਦੇ ਪਿਛਲੀ ਗੱਲ ਵੀ, ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਗਹ ਜਗਹ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਵਿੱਥ ਵਧੀ ਕਿੱਥੋਂ:- ਗਿਆਨੀ ਜੀ, ਇੰਦੌਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਅਖੰਡਪਾਠ" ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਵੱਧ "ਅਖੰਡਪਾਠ" ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ, ਉਸਦੀ ਇਸ ਦੋਰੰਗੀ ਕਥਾ ਵਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਅਤੇ ਮਸਕੀਨ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਬੋੜੀ ਖਿੱਚਾਤਾਣੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪੁਸਤਕ "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਰਣੈ" ਉਹਨੀ ਦਿਨੀਂ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੇ, ਰਾਜੇਰੀ ਗਾਰਡਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਕਥਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ" ਵਿਚਲੀ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵਰਤੀਆਂ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਤਿਆਰੀ ਤਾਂ ਸੀ; ਪਰ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਜੋਸ਼ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਿਸ਼ਟਤਾ ਘੱਟ। ਕੁੱਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ, ਮਸਕੀਨ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਉਹਨਾਂ ਵਰਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦਾ ਉੱਤਰ ਹੱਠ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੀਕ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਨੌਜਵਾਨ ਮੂਲੋਂ ਠੀਕ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ, "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ" ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਰਚਨਾਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮਸਕੀਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਕਰ ਉਹ ਠੀਕ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ, "ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ" ਵਿਚਲੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਕਥਾ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਨ। ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਨੇ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਮਝੀ। ਆਪਣੇ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ, ਗਿਆਨੀ ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭੋਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਭੜਕਾਇਆ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਕੋਲੋਂ, ਮੇਰੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਖੇਡ ਅੱਗੇ ਤੁਰੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰੇ ਕੁੱਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਗੁੰਡੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਵੈਸੇ ਵੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਾ "ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ" ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਕੇਵਲ, ਇੱਕ "ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ" ਦੇ ਪੈਡ ਤੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਨਾ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ "ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ" ਦੀ ਮੋਹਰ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਅੰਤਮ ਸਮੇਂ ਤੀਕ ਅਡਿੱਗ ਸਨ।

ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਓਂਕ-ਡੇਰੇਦਾਰ ਸਾਧ!

-ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ (ਲਾਇਲਪੁਰੀ) ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ

ਸੰਤ ਸ਼ਬਦ, ਬੜਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਪਰ ਫਰੇਬੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਅਨਰਥ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਉਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਵੀ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਖੁਸ਼ੀ ਤਦ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰਕ ਧੰਧਿਆਂ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਵਿਹਲੜ ਰਹਿ ਕੇ ਕੇਵਲ ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਹੀਏ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਸੀਂ, ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਲਾਭ ਲੋਟੂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਾਖੰਡੀ ਲੋਕ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵਿਹਲੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਸ਼ੋਟ (exploitation) ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਕਿ ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਨਾ ਭੱਜੋ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਹਲੜ ਜੀਵਨ ਤਾਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉਤੇ ਭਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਤਾਂ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਹਸੰਦਿਆਂ ਤੇ ਖੇਲੰਦਿਆਂ ਹੱਥੀਂ ਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕੰਮ ਚੋਰ ਤੇ ਵਹਿਮੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਚਲਾਕ, ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਪਖੰਡੀ ਵਿਹਲੜਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਂਪ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਰੇਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤ-ਬਾਬੇ-ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ-ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੱਸ ਕੇ, ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੂਬ ਲੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਅਕਲ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੋਕਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਉਤੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਬੇਅਕਲੀ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਠੰਗ ਹੀ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਕਾਤਲਾਂ ਤੇ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਇਹ ਸਾਧ, ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਧ ਤਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਵਾਂਗ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਤਮਾ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਤਰਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਟੇਜਾਂ ਉਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਝਾਕਾ ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਹਾਵ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਆਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੱਸ, ਲੋੜ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਵਾਜੇ ਦੀ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪੁੱਠੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮਨੋਕਲਪਤ ਅਤੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਘੜੀਆਂ ਘੜਾਈਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਜੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਚੋਰ ਤੇ ਪਾਖੰਡੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਕਥਾਵਾਂ ਨਾ ਸੁਣਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ, ਪੂਰਨ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਅੰਸ ਦੱਸ ਕੇ, ਡੇਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਸੰਪਰਦਾਇ ਖੜੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਖੰਡੀ ਡੇਰੇਦਾਰ ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਫਰੇਲੀਏ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਖੰਡ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਕੋਈ ਤਾਂ ਘਰ ਬਾਰ ਵੇਚ ਕੇ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਿੱਤਾ ਨਾ ਅਪਨਾ ਸਕਣ ਤੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਕੇ ਭੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪੂਰਦੀ ਹੈ। ਬੇ-ਅਕਲ ਜਨਤਾ ਕੋਲੋਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ ਲੁੱਟ ਕੇ ਵੀ, ਕਿਹੜਾ ਡੇਰੇਦਾਰ ਸਾਧ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਜਾਂ ਦੌਲਤ ਟੈਕਸ ਦੇਂਦਾ ਹੈ? ਏਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ ਸਾਧ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕੀ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉਤੇ ਨੱਚਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ

ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ, ਸਦਾ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਰਜਾ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਵੱਲ ਝੁਕੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਪਰਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਗਾਡੀ ਰਾਹਾਂ ਉਤੇ ਨਾ ਚੱਲ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਦੂਰੋਂ, ਇੱਕ ਸਾਡਾ ਵੀ ਸੰਬੰਧੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਔਲਾਦ ਨਾਲਾਇਕ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੁਕਾਨ ਪਾ ਲਈ। ਉਹ ਵੀ ਵਿਕ ਗਈ। ਟਿੰਡ ਫੂਹੜੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਵੱਤਿਆ। ਇੱਕ ਵਜ਼ੀਰ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਮੱਲ ਲਈ। ਲੰਬੇ ਸਿਲਕੀ ਚੋਲੇ ਤੇ ਗੋਲ ਪੱਗ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਵਾਰੇ-ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ, ਵੱਡਾ ਆਸ਼ਰਮ ਬਣ ਗਿਆ, ਗਾਈਆਂ ਦੀ ਡੋਅਰੀ ਬਣ ਗਈ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਅਤੇ ਮੂਰਖਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਖੂਬ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਪਰ, ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਆਦਮੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਧਰਮੀ। ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵੀ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ। ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਧਾੜ ਕਾਰਨ, ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਇਆ ਪਰ ਆਸ਼ਰਮ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਵਸਿਆ।

ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਤੇ ਵਿਹਲੜ ਯਾਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਆਮ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਗੁਰ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ। ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਮਗਰੋਂ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੂਰਖ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਰਾਂਚ ਖੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਮਾਲਕੀ (Sole proprietorship) ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਕੁਝ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਚੇਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਭੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਛਣ ਦਾ ਧੰਦਾ ਚਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਧ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਸਿਆਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਾਂਗ, ਉਸਦੀ ਬਾਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਹਰ ਵਕਤ ਅਮੀਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੌਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੁੰਦਰੀ ਉਤੇ ਟਿਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਭੋਲਾ ਸੇਵਕ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਸ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਚਨਚੇਤ ਹੀ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ 'ਮਾਲ' ਕਾਰਨ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਇੱਕ ਡੇਰਾ ਹੈ¹, ਜਿਥੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਨਕਦੀ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਜੇਵਰ ਆਦਿ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ। ਡੇਰੇ ਉਤੇ ਕਈ 'ਚੇਲਿਆਂ' (ਸੰਤਾਂ) ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਰੁਕ ਰੁਕ ਕੇ ਹਿੰਸੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਵੀ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਹਿੰਸੇਦਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ "ਗੋਲੀ ਤਾਂ ਮਾਲ ਵੰਡਣ 'ਤੇ ਚਲਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਸਰੇ ਹਿੰਸੇਦਾਰ ਦੇ ਸੇਵਕ, ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਜੇਵਰ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਵੱਡੇ ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦਾ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।" ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸੀਆਂ ਜੋ ਫੋਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਸੋਢੀ ਹਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੋਹਣਾ ਕੱਦ ਕਾਠ ਵਾਲਾ ਸੁਨੱਖਾ ਜਵਾਨ ਸੀ। ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਉਤੇ ਤਾਂ ਜਾਦੂ ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਹੋਰ ਥਾਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਵੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਧਨਾਢ ਆੜਤੀ ਦੀ ਬੇ-ਔਲਾਦ ਪਰ ਸੁਨੱਖੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਕਦੀ ਤੇ ਜੇਵਰ ਲੱਭਦੇ ਹਨ। ਬੜੀ ਤਲਾਸ਼

ਪਿੱਛੋਂ, ਉਹ ਔਰਤ ਤਾਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਲੱਭ ਗਈ, ਪਰ ਮਾਲ ਮੱਦਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ।

ਇਹ ਦੰਭੀ ਸਾਧ, ਭੋਲਿਆਂ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਬੜੇ ਪਾਪੜ ਵੇਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਨਵੇਂ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਕ ਸਾਧ ਆਪਣੇ ਉਪਾਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕਦਮ ਲਾਲ ਪੀਲਾ ਹੋ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੜਕ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੌਰਨ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੰਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੇਵਕ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਲੱਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਖੜਯੰਤਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਸਾਧ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਜੰਮ ਗਿਆ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਸਾਧ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਗੁੰਮਟੀ ਵਾਲਾ। ਜਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਚੋਖੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਮੂਰਖਾਂ, ਵਹਿਮੀਆਂ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ, ਜਥੇਦਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਬੜੀ ਉਪਾਸ਼ਕ ਹੈ ਤੇ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਜਿਹਾ ਸ਼ੇਰ ਮਰਦ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜੋਕੀ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ (ਚੌਂਕ ਮਹਿਤਾ) ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਮਰਦ ਦਾ ਰੋਡੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਾਜ਼ਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਗੁੰਮਟੀ' ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਂਗ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ, ਭਵਿੱਖ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਕੈਸਟ ਭਰਵਾ ਕੇ ਵੇਚਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਵਿਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਉਸ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਸੰਬਰ 96 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਹਿਮੀ ਵਕੀਲ ਉਸ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਆ ਕੇ ਗਏ ਹਨ। 'ਬਾਬੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਚਿੱਟੇ ਘੋੜੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ, ਭਾਰੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਫਸੋਸ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਉਤੇ। ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤਾਂ ਜੂਨ 1984 ਵਿੱਚ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪਰ ਵਹਿਮ ਅਤੇ ਈਮਾਨ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾਰਨ 'ਬਾਬਾ ਗੁੰਮਟੀ' ਦੀ ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਚਾਰੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸਿੱਖ ਪੇਂਡੂ ਜਨਤਾ ਤਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰਨੀ ਔਖੀ ਨਹੀਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੱਛੇਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ, ਜਨ ਸਧਾਰਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਉਤੇ ਅਸਰ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨ ਸਧਾਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜਾਂ ਸਪਤਾਹਿਕ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣ। ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤੁਕ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਹਿ ਦੇਣਗੇ। ਜਨ ਸਧਾਰਨ, ਸਾਰੇ ਤਰਕ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚਣੀ ਛੱਡ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਦੱਸੇ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਉਪਜ ਸਾਧ ਮੰਡਲੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਧ, ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਣਤ 'ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ

ਮਰਿਯਾਦਾ' ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਮੁਖ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਦੀ ਮਾਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕਾ ਖੜਾ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਦੀ ਰਾਗਮਾਲਾ ਬਾਰੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇਖੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਯੂਨੀਅਨ (ਸੰਤ ਸਮਾਜ) ਵੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ (ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਰਹੇ ਹੀ ਨਹੀਂ) ਨੂੰ ਭਰਮਾ ਕੇ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਹਰ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਕੋਝੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਮਨਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੋਤ, ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਮਿਥਿਹਾਸਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਮਨਘੜਤ ਪੁਰਾਣਿਕ ਸਾਖੀਆਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਨ ਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਲਹੂ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਹਲੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਲਾਈਸੈਂਸ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੋਟੂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਕਾਲ ਤੱਕ, ਇਸਦੀ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦੀ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਹਿੰਦੂ ਸਾਧਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸ਼ਕਲ ਵਾਲੇ ਬਹਿਰੂਪੀਏ ਸਾਧਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਰਤੀ, ਅਣਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ, ਇਸਦੀ ਸ਼ਾਹ ਰਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਰਬਰਾਹ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ, ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ, ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਲ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਭੀਖ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਦੱਸੇ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀ ਉਪਜ ਸਾਧ ਮੰਡਲੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਧ, ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਣਤ 'ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ' ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਮੁਖ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਦੀ ਮਾਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕਾ ਖੜਾ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਦੀ ਰਾਗਮਾਲਾ ਬਾਰੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇਖੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਯੂਨੀਅਨ (ਸੰਤ ਸਮਾਜ) ਵੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ (ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਰਹੇ ਹੀ ਨਹੀਂ) ਨੂੰ ਭਰਮਾ ਕੇ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਹਰ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਕੋਝੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਮਨਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੋਤ, ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਮਿਥਿਹਾਸਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਮਨਘੜਤ ਪੁਰਾਣਿਕ ਸਾਖੀਆਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਨ ਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਲਹੂ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਹਲੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਲਾਈਸੈਂਸ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੋਟੂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਕਾਲ ਤੱਕ, ਇਸਦੀ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਦੀ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ, ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਟੁੱਕ ਜੋਗਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਹਲੜ ਸਾਧ ਤਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਡੇਰਿਆਂ, ਮਖ਼ਮਲੀ ਗੈਦੇਲਿਆਂ ਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਵੀਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਐਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਸਿੱਖ ਕੋਲ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਲਿਟਰੇਚਰ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਏਨੀ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਟਰੇਚਰ ਘੱਲ ਸਕੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਘੱਲ ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਚਾਲਾਂ ਖੇਡਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੁੱਝੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹੀ ਕਮੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ, ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ, ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਨਿਆਰਾ ਹੋਣ ਦੀ। ਜੇ ਕੌਮ ਦੇ ਦਰਦੀ, ਧਰਮ ਉਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲੱਦ ਗਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਣਗੇ

ਅਤੇ ਦੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਕੌਮ ਦੇ ਕੁਰਸੀ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ੇ।

[ਸ. ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, 13 ਅਪਰੈਲ 1919 - 14 ਫਰਵਰੀ 2005] 'ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ' ਮਈ 2005 ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਪਾਦਕ]

ਸਾਧਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਹਮਲਾ

ਸਰਬਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਵੱਦੀ, ਸੈਨ ਹੋਜੇ

ਇਕ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਗਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਅੱਜ ਕਲ ਟਰੱਕ ਜਾ ਟੈਕਸੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੋ ਤਿਨ ਸੰਤ ਪਾ ਲੈਣੇ ਹਨ। ਚਿੱਟੇ ਚੋਲੇ ਪਵਾ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬਿਠਾ ਦੇਣੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਸਿਰ ਦਰਦੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਨਹੋਜੇ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਸਵੱਦੀ ਸਾਹਿਬ ਐਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਟਰੱਕ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਵੇਚੋ ਪਰ ਟਰੱਕ ਨੂੰ, ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਮੋਟਾ ਡੇਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਵੋ ਇਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੀ ਗਰੈਂਟ ਕਰਾਵਾਂਗਾ।

ਇਹ ਤਾਂ ਹਨ ਹਾਸੇ ਮਖੌਲ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਾਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਜੀਦਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਾਧ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਵੇਸਲਪਣ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਕੰਨ ਰਸ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਇਹ ਸੰਤ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਫਇਦਾ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੰਨ ਰਸ ਦਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੁਝਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਵੀ ਸਿਖ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਹਿਬ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਹਿਬ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹੀ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਬਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ। ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸੰਤ ਜਾਂ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੀਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਰ ਟੋਟਕੇ ਸੁਣਾ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਹੀ ਫਿਰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਬਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੀ ਸੀ। ਕੀ ਏਹ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰਮੱਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ਼ਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਹੈ। "ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭ ਕੋ ਦੇਖਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤ ਸੰਸਾਰ ਡਿਠੇ ਮੁਕਤ ਨਾਂ ਹੋਵਹੀ ਜਿਚਰ ਸੁਬਦ ਨਾ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰ" ਕੰਨ ਰਸ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਆਏ ਦਿਨ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਲਿਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਵੀ ਸੰਤ ਨੇ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੁਝ ਸਮਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆਡੀਓ, ਵੀਡੀਓ ਵਗੈਰਾ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਵੀਡੀਓ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਰਸ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਉਹ ਸੰਤ ਖੁਦ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲੁੱਟ ਖਸੁਟ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਸੂਤੋਸ਼ ਜਾਂ ਭਨਿਆਰਾ ਵਾਲਾ ਬਣ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲੋਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਪਰ ਹਰ ਵਾਰੀ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਚੋਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਪਰ ਸਮਾ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੋਈਆਂ, ਅੱਜ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਉਸ ਮੁੰਡੂ ਜਿਹੇ

ਸਾਧ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਕਲ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਆਪ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਰਸ ਦੀ ਆਦਤ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਾਧ ਦੀਆਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਜਿਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਮੁੰਡੂ ਜਿਹੇ ਇਹ ਸਾਧ, ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਢੀਂਡਸਾ ਧੜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਬਦਮਾਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸਾਧ ਦੇ ਭੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸੰਤ ਤਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਇਹ ਹੁਣ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਆਖਰ ਇਹ ਵੀ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਚੂਨਾ ਲਾ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਡੰਮ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਿਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸੰਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਭਾਈ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਦਾ ਹੀ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਹਿਬ ਨੇ ਸੰਤ ਸ਼ਬਦ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ 'ਭਾਗ ਹੋਆ ਗੁਰ ਸੰਤ ਮਿਲਾਇਆ' ਪਰ ਅੱਜ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਨੇ ਨਾਵਾਂ ਅੱਗੇ ਸੰਤ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਸਿਧਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਮੂਹ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਗੁਰ ਸਿਖਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ "ਬਗਲਾ ਬਰਗੋਡ" ਰਾਹੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰੀਐ, ਸਾਡੀ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤ, ਕਥਾ ਵਾਚਕ, ਰਾਗੀ, ਢਾਡੀ, ਗੁਰਮੁੱਤ ਦੇ ਉਲਟ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ, ਇਹੀ ਸਿਖੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸ ਬੇਨੰਨਤੀਆਂ

ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹਿ ਤੇਰੇ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਨੇ,
ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਕੀਤਾ ਅਜ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੇਰਾ
ਖਾਲਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲਗੀਆਂ ਕੋਈ ਢਾਈ ਸਦੀਆਂ,
ਦਲ ਦਲ ਵਿਚ ਫਿਰ ਸਿਖ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤੇਰਾ

ਪਹਿਨਣਾ ਉਹ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਆਰ ਦਸਿਆ,
ਤਨ ਨੂ ਪੀੜ ਹੋਵੇ ਮਨ ਵਿਕਾਰ ਚਲੇ
ਬਾਣੀ ਸਮਝੇ ਬਿਨ ਬਾਣਾ ਪਰਧਾਨ ਕਹਿੰਦੇ,
ਠੱਗੀ ਝੂਠ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲੇ

ਰੱਬ ਸਤ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਸਚ ਉਸਦਾ,
ਰਹਿਣੀ ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਭਾਵੇ ਉਸਨੂੰ
ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ ਪੁਤਲੇ ਗਲਤੀ ਦੇ ਹਾਂ,
ਸੁਭਾ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਜਪਜੀ ਸੁਣਾਵੇ ਉਸਨੂੰ

ਨਾਮ ਜਪਣਾਂ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸੇਧ ਤੁਰਨਾ,
ਇਹ ਪੰਥ ਹੈ ਬਿਰਲੇ ਕਿਸੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ
ਬਹੁਤੇ ਪਾ ਬਾਣਾ ਦਰਸ਼ਨੀ ਸਿੰਘ ਫਿਰਦੇ,
ਮਥੇ ਟੇਕਣ ਅਰਦਾਸ ਧੰਨ ਲਾਲਸਾ ਦੀ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਨਿਕੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ,
ਬਾਣੀ ਸੁਣਣ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
ਭੋਜਨ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਬਣੇ ਲੰਗਰ,
ਨਿੰਦਾ ਚੁਗਲੀ ਦੀ ਛਕਦਿਆਂ ਹੋੜ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਪੰਜ ਸੌ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦੀ,
ਭੇਟਾ ਇਕਬੰਜਾ ਦੇ ਗੋਲਕ ਭਰਪੂਰ ਸਮਝਣ
ਸੁਖਣਾ ਹੋਈ ਪੂਰੀ ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਰ ਲੱਥਾ,
ਖਰਚਾ ਲੰਗਰ ਦਾ ਹੋਇਆ ਗਰੂਰ ਸਮਝਣ

ਪਾਠ ਕੰਦਾਂ ਦੇ ਲਈ, ਲੰਗਰ ਰਜਿਆਂ ਦੇ ਲਈ,
ਸੁਖਣਾ ਸਿਖ ਦੀ ਲਹੀ ਹੋਈ ਕਮਾਲ ਹਰ ਜੀ
ਬਾਣੀ ਕੰਨੀ ਨਹੀਂ ਪਈ, ਕਮਾਈ ਮੇਹਨੱਤ ਦੀ ਗਈ,
ਖੀਸੇ ਵੇਹਲੜਾਂ ਦੇ ਪਈ ਹੋਈ ਹਲਾਲ ਹਰ ਜੀ

ਸਿਖੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਵਾੜ ਤੇਰੀ ਖਾਲਸਾ ਸੀ,
ਵਾੜ ਸਿਖੀ ਨੂ ਖੁਦ ਅਜ ਖਾ ਰਹੀ ਐ
ਬਾਹਰੋਂ ਪੱਟ ਦਿਸਦੀ ਅੰਦਰੋਂ ਝੂਠ ਗੁਦੜ,
ਝੂਠੀ ਸਿਖੀ ਇਹ ਚੇਹਰਾ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਐ

ਜੇਕਰ ਆਂਵੇਂ ਤਾਂ ਮਸਲਾ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਉ,
ਨਾਲੇ ਰੱਜ ਰੱਜ ਤੇਰਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰੀਏ
ਮੁਮਕਿਨ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਤੇਰਾ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਜੁਗਤ ਦਸਦੇ,
ਤੇਰੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਸੁਧਾਰ ਕਰੀਏ

ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ, USA

Following May Be Ordered From The K.T.F. of N.A. Inc. 3524 Rocky Ridge Way, El Dorado Hills, CA 95762

Books by Gurbakhsh Singh Kala Afghana:

1. ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਤੋਂ ਸੱਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਭਾਗ ੧-੭ ਅਤੇ ੧੦ ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ ॥
2. ਮਾਸੁ ਮਾਸੁ ਕਰਿ ਮੂਰਖੁ ਝਗੜੇ 3. ਬਚਿੱਤਰ ਨਾਟਕ 4. ਗੁਰੂ-ਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬. **11 ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ US \$110.00**
ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਭੇਟਾ US \$10.00 ਅਤੇ US \$3.00 ਡਾਕ ਦੇ ॥

For individual volumes please add \$3 for postag, maximum \$10.00 . Please make checks payable to KTF of N.A. Inc.

Other Books available from K. T. F. of N. A. Inc.:

- | | | |
|---|----------------------------------|---|
| 8. Sikh Religion and Christianity, author G.S. Sidhu, UK | Bheta \$4.00 including postage | Note: Any 30 copies of Nos. 8-11 donation \$100.00 For free distribution by donor. |
| 9. Sikh Religion and Islam, authors G.S. Sidhu and Gurmukh Singh, UK | Bheta \$4.00 including postage | |
| 10. An Introduction to Sikhism, author G.S. Sidhu, UK | Bheta \$4.00 including postage | |
| 11. Panjab and Panjabi, author G. S. Sidhu, UK | Bheta \$5.00 including postage | |
| 12. Teaching Sikh Heritage To The Youth, author Dr. Gurbakhsh Singh. write to Canadian Sikh Study and Teaching Society #108, 1083 SE Kent St. Vancouver, B.C. V5X4V9, Canada. | Bheta \$5.00, including postage. | |
| 13. "Sikhs in Hisotry" by Dr. Sangat Singh, Paper Back, Bheta \$10.00, Hard Back, Bheta \$15.00, including postage. | | |
| 14. SGPC publications FREE . We pay the postage. | | |
| 15. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਨਿਰਣੈ, ਗਿਆਨੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ, ਅੰਬਾਲਾ॥ Bheta \$5.00 including postage | | |

Books and CDs available from other sources:

16. Avtar Singh Dhama, 3336 Bridge Road, Hayward, CA 94545. Religious bks. Dr. Sahib Singh's 'SGGS Darpan' on his website: www.gurugranthdarpan.com
17. Guru Granth Sahib- French Translation: Jarnail@sympatico.ca

CDs: (1) 'Sikh Di Pachhaan' Free 23 hr CD on 25 topics answering most commonly asked questions about Sikhi on the basis of Gurbani by Prof. Darshan Singh Khalsa (Ex-Jathedar): Interfaith Charities, 1540 Barton Road #222, Redlands, CA 92373. www.Interfaithcharities.org

(2) **Gurbani-CD Free** by Dr. Kulbir Singh Thind, MD, 3724 Hacienda Street, San Mateo, CA 94403, USA drksthind@yahoo.com

This issue of the Sikh Bulletin is coming to you through the generosity of Dr. Piara Singh of Carritos, CA, who came to the rescue upon learning that we had no funds to print this issue.

Khalsa Tricentennial Foundation of North America Inc.
3524 Rocky Ridge Way
El Dorado Hills, Ca 95762



Address
Label
Here

If you do not wish to receive this bulletin, please write 'do not mail' across the label and return to sender.
If you wish for someone else to receive it, please provide us with their mailing address. Thank you.